

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

**ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ**

Τζόζεφ Στίγκλιτς

«Η Γερμανία δεν διαθέτει κοινή λογική στην οικονομία, αλλά ούτε και συμπόνια». Αυτά λέει ο βραβευμένος με Νομπέλ Τζόζεφ Στίγκλιτς, και αυτά επέλεξε η εφημερίδα Λιμπερασιόν για τίτλο στο δισέλιδο αφιέρωμα στην Ελλάδα, στο οποίο φιλοξενεί συνέντευξη του οικονομολόγου. Ο Στίγκλιτς χαρακτηρίζει τυφλή ηλιθιότητα τα μέτρα που η Γερμανία «με το ραβδί» επέβαλε στην Ελλάδα.

Όπως σημειώνει η εφημερίδα προλογίζοντας τη συνέντευξη, «ο Τζόζεφ Στίγκλιτς αμφισβητεί με βιαιότητα τη στρατηγική του Βερολίνου στην ελληνική κρίση, και καλεί για ριζική αναμόρφωση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος».

Επίσης, η εφημερίδα δίνει έμφαση στα λόγια του οικονομολόγου σε σχέση με τα χρέη. «Η Γερμανία οφείλει την οικονομική της ανάκαμψη στην πιο μεγάλη διαγραφή χρέους που έγινε ποτέ, το 1953. Θα έπρεπε να είχε μάθει από τη Συνθήκη των Βερσαλλιών το 1919, τις συνέπειες που έχουν τα ανυπέρβλητα χρέη. Δεν έμαθε όμως, ούτε για συμπόνια ούτε για τις καταστροφές των δύο αυτών περιόδων της ιστορίας που υπήρξαν περίοδοι- κλειδιά», λέει ο Στίγκλιτς.

Στο ερώτημα του δημοσιογράφου τι γνώμη έχει για το νέο σχέδιο διάσωσης της Ελλάδας, ο νομπελίστας οικονομολόγος λέει πως «αυτό που η Γερμανία επέβαλλε με το ραβδί, είναι απλά αδιανόητο. Αποτελεί επίσης μια πολύ κακή οικονομική πολιτική». «Συνεχίζουμε να προτείνουμε οικονομικά μοντέλα που είναι αντιπαραγωγικά, αναποτελεσματικά και που δημιουργούν αδικίες και ανισότητες. Το να συνεχίζουν να ζητούν από την Ελλάδα πρωτογενή πλεονάσματα 3,5% του ΑΕΠ για το 2018, δεν είναι μόνο τιμωρητικό, αλλά και πρόκειται για τυφλή ηλιθιότητα», λέει χαρακτηριστικά.

«Η πρόσφατη ιστορία της Ελλάδας το απέδειξε. Αυτό θα συνεχίσει να ενισχύει την ύφεση σε μια χώρα της οποίας το ΑΕΠ είχε μια πτώση 25% μέσα σε πέντε χρόνια», προειδοποιεί ο Τζόζεφ Στίγκλιτς. «Δεν γνωρίζω κανένα άλλο παράδειγμα παρόμοιας ύφεσης που να προκλήθηκε με τέτοιο σκόπιμο τρόπο και με τόσο καταστροφικές ανθρώπινες συνέπειες. Και επανερχόμαστε προσθέτοντας ένα νέο στρώμα ταπείνωσης», συνεχίζει.

Στο ερώτημα «τι θα πρέπει να γίνει» ο Στίγκλιτς απαντά: «Το γνωρίζουμε, όπως και το ΔΝΤ το γνωρίζει και το παραδέχεται πλέον: Θα πρέπει να γίνει αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, ή καλύτερα μια ελάφρυνση. Η Γερμανία, όμως, δεν θέλει να ακούσει ούτε για το ένα ούτε για το άλλο. Με τα λόγια λέει ότι θέλει να ορθοποδήσει η Ελλάδα, αγωνίζεται όμως για μια πολιτική και επιβάλλει ένα πρόγραμμα που στην πράξη θα την γονατίσει ακόμα περισσότερο. Η παρέμβαση στην εθνική κυριαρχία μιας χώρας, οι προσταγές με δικτατορικό τρόπο που της επιβάλλονται είναι πράγμα πολύ επικίνδυνο».

Με αναφορά στην ιστορία και στην μεταπολεμική διαγραφή του γερμανικού χρέους, ο Αμερικανός οικονομολόγος υπογραμμίζει ότι «δεν αντλήσαμε μαθήματα από την ιστορία» και χαρακτηρίζει την ελληνική κρίση ως «ένα σήριαλ παράλογο που μας δίνει ό,τι χειρότερο από υποκρισία και έλλειψη συμπόνιας».

Σχετικά με τις πιθανές συνέπειες για την ευρωζώνη, ο οικονομολόγος εκτιμά ότι θα είναι «καταστροφικές», υπογραμμίζει ότι σε μια τέτοια ζώνη, «το κλειδί είναι η αλληλεγγύη» μέσω της οποίας μπορεί να αντιμετωπισθεί κάθε σοκ.

Αναγνωρίζει επίσης ότι τίποτε πλέον στην ευρωζώνη δεν θα είναι το ίδιο, θα έχουμε ένα «πριν» και ένα «μετά» του ελληνικού προγράμματος.

«Και αυτό διότι η Ευρώπη και η ευρωζώνη δημιουργήθηκαν για να βρίσκονται οι χώρες πιο κοντά. Τώρα τους εξωθεί στο να αλληλοσπαράζονται και οι ισχυρότεροι να καταβροχθίζουν τους ασθενέστερους. Είναι η άρνηση της ίδιας της ευρωζώνης που παρακολούθησαμε μπρος στα μάτια μας», υπογραμμίζει.

Τέλος, κάνει λόγο για έλλειψη πολιτικής διακυβέρνησης στην Ευρώπη, «όπου η πολιτική ή είναι απούσα ή εξυπηρετεί αποκλειστικά τα χρηματοπιστωτικά συμφέροντα, ένας συνδυασμός που δεν δίνει ποτέ κάτι καλό», όπως χαρακτηριστικά λέει καταλήγοντας. Ενώ επεσήμανε ότι ο ίδιος θα προχωρούσε σε Brexit, κάτι που για εκείνον θα ήταν πολύ προτιμότερο από το να ολοκληρωθεί ένα ακόμη αποδεδειγμένα καταστροφικό πρόγραμμα.

Τομά Πικετί

Τη δική του πρόταση για την επίλυση του ελληνικού χρέους, που βασίζεται στη λύση που έδωσαν οι Σύμμαχοι το 1953 για τη Γερμανία, δίνει ο διακεκριμένος Γάλλος οικονομολόγος, Τομά Πικετί, σύμφωνα με την γαλλική εφημερίδα *Le Monde*.

Όπως αναφέρει η γαλλική εφημερίδα, από το Βερολίνο όπου βρέθηκε για να παραλάβει βραβείο για το συγγραφικό του έργο, ο Πικετί, που πρόσκειται στο γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, έθιξε ένα ευαίσθητο θέμα για τους Γερμανούς πολίτες: το θέμα τους χρέους. Το χρέος της Ελλάδας θα μπορούσε να αποπληρωθεί όπως έγινε και στην περίπτωση της Γερμανίας μετά τον πόλεμο, υποστηρίζει ο Γάλλος οικονομολόγος εξηγώντας τον συλλογισμό του.

«Στο παρελθόν αρκετές χώρες της Ευρώπης είχαν χρέη και μάλιστα πολύ πιο υψηλά από ότι έχει σήμερα η Ελλάδα. Για παράδειγμα, η Γαλλία και η Βρετανία. Η Βρετανία τον 19ο αιώνα, μετά τους Ναπολεόντειους Πολέμους και η Γερμανία μετά το 1945. Πώς οι δύο χώρες κατάφεραν να αποπληρώσουν το χρέος τους το οποίο έφθανε περίπου το 200% του ΑΕΠ τους», ξεκίνησε τον συλλογισμό του ο Πικετί και προσθέτει: «Η Γερμανία διευθέτησε το χρέος της με την πολύτιμη βοήθεια της Συμμάχων της το 1953. Ένα μεγάλο μέρος του γερμανικού χρέους αποπληρώθηκε από τους Συμμάχους». Μία πολύ σωστή ιδέα, όπως επισημαίνει ο Γάλλος οικονομολόγος, που επέτρεψε στη χώρα να σταθεί στα πόδια της και να ξαναγίνει μία μεγάλη παγκόσμια οικονομική δύναμη.

«Γιατί δεν κάνουμε άραγε το ίδιο πράγμα και με την περίπτωση της Ελλάδας;», διερωτάται ο Πικετί. «Γιατί η νεολαία της Ελλάδας να είναι πιο υπεύθυνη για τα λάθη που έχουν γίνει στο παρελθόν από ό,τι οι Γερμανοί το 1953; Η κρίση μπορεί να γεννήθηκε το 2008 στις ΗΠΑ, όμως αυτή επιλύθηκε ταχύτατα από τους Αμερικανούς και εξελίχθηκε σε μία ευρωπαϊκή κρίση που δυστυχώς για την επίλυσή της δεν έχουν ληφθεί, μέχρι τώρα, σωστές αποφάσεις. Θέλουμε να μειώσουμε το δημόσιο έλλειμμα πάρα πολύ γρήγορα. Για το λόγο αυτό, ο δείκτης ανεργίας σήμερα είναι τόσο πολύ αυξημένος. Θεωρώ ότι θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματικό για την Ελλάδα να επενδύσει μελλοντικά σε ένα κοινοβούλιο της ευρωζώνης όπου κάθε χώρα θα εκπροσωπείται με βάση τον πληθυσμό της και η Γερμανία θα μπορούσε να ανήκει στην μειοψηφία. Λέμε επίσης στους Έλληνες να φορολογήσουν τους πλούσιους πολίτες όμως αυτοί τοποθετούν τα χρήματά τους σε γαλλικές ή γερμανικές τράπεζες οι οποίες αρνούνται να δώσουν πληροφορίες στις ελληνικές αρχές για τους πελάτες τους», επισημαίνει ο Γάλλος οικονομολόγος.

PHOTO: FRED DUFOUR/REUTERS

Γιάννης Βαρουφάκης-Στιούαρτ Χόλαντ-Τζέιμς Γκαλμπρέιθ

Ούτε μία, ούτε δύο αλλά τέσσερις νέες προτάσεις για την επίλυση της κρίσης στην Ευρωζώνη, δημοσίευσε ο καθηγητής οικονομικής θεωρίας Γιάννης Βαρουφάκης. Οι προτάσεις περιέχονται σε κείμενο το οποίο συνυπογράφει μαζί με τους καθηγητές οικονομίας Στιούαρτ Χόλαντ και Τζέιμς Γκαλμπρέιθ.

Το κείμενο το οποίο φέρει τίτλο «Μια μετριοπαθής πρόταση για την επίλυση της κρίσης στην Ευρωζώνη νούμερο 4», περιέχει τέσσερις προτάσεις οι οποίες αφορούν την έξοδο από την οικονομική κρίση.

Η πρώτη πρόταση αναφέρει ότι «οι τράπεζες οι οποίες έχουν ανάγκη ανακεφαλαιοποίησης από το ESM (Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας) να απευθύνονται απευθείας στο Ταμείο, αντί να υποχρεώνεται η κάθε κυβέρνηση να δανείζεται για λογαριασμό της τράπεζας. Οι τράπεζες στην Κύπρο, στην Ελλάδα και την Ισπανία, θα "έπεφταν" σε μια τέτοια πρόταση. Τότε το ESM και όχι η κυβέρνηση θα προχωρούσε σε αναδιάρθρωση, ανακεφαλαιοποίηση και επίλυση στις προβληματικές τράπεζες χρησιμοποιώντας το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης για τον σκοπό αυτό».

Επίσης, επισημαίνεται ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να έχουν το δικαίωμα να παραιτούνται από την εποπτεία και την επίλυση των παθογενειών μιας προβληματικής τράπεζας, με αποτέλεσμα οι μετοχές να περάσουν στο ESM και την ΕΚΤ. Ο ESM θα διορίσει ένα νέο διοικητικό συμβούλιο, το οποίο θα προχωρήσει σε πλήρη ανάλυση της κατάστασης στην οποία βρίσκεται η τράπεζα, με την προϋπόθεση ότι θα ληφθούν μέτρα για να αποφευχθεί, πάνω από όλα, το κούρεμα των καταθέσεων. Όπως, η τράπεζα να πουλήσει τις μετοχές στον ESM για την απόσβεση του κόστους.

Η δεύτερη πρόταση αναφέρει ότι «η συνθήκη του Μάαστριχτ, επιτρέπει σε κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε. να εξυπηρετεί εθνικό χρέος μέχρι το 60% του Α.Ε.Π.. Από την αρχή της κρίσης το 2008, τα περισσότερα μέλη της Ευρωζώνης έχουν ξεπεράσει αυτό το όριο. Προτείνουμε να δώσει η ΕΚΤ στα κράτη μέλη την ευκαιρία να μετατρέψουν το χρέος τους με τη σύμβαση του Μάαστριχτ, ενώ τα εθνικά μερίδια από το χρέος που θα μετατραπεί, θα συνεχίσουν να εξυπηρετούνται από το κάθε κράτος μέλος».

Η τρίτη πρόταση κάνει λόγο για ένα νέο επενδυτικό πρόγραμμα με το οποίο θα καταπολεμηθεί η ύφεση. «Η Ε.Ε. έχει ήδη μια στρατηγική ανάκαμψης και επαναφοράς στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Ανάκαμψης για το 2020, το οποίο στην ουσία έχει "συρρικνωθεί" από τη λιτότητα. Προτείνουμε να ξεκινήσει η Ε.Ε. ένα νέο επενδυτικό πρόγραμμα για να καταπολεμηθεί η ύφεση, να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στον ιδιωτικό τομέα και να ολοκληρωθούν οι δεσμεύσεις της Συνθήκης της Ρώμης, για την αναβάθμιση του επίπεδου ζωής».

Η τέταρτη πρόταση αφορά τη δημιουργία ενός «εκτάκτου προγράμματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης το οποίο θα εγγυηθεί την πρόσβαση στη διατροφή και στις βασικές ενεργειακές ανάγκες όλων των Ευρωπαίων, μέσω της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Τροφίμων, και το οποίο θα ακολουθεί το μοντέλο του αντίστοιχου προγράμματος των ΗΠΑ και ένα Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Ελάχιστης Ενέργειας. Αυτά τα προγράμματα, θα χρηματοδοτηθούν από την Κομισιόν».

Ο κ. Βαρουφάκης χαρακτηρίζει επίσης την κρίση ως τη «χειρότερη ανθρωπιστική και κοινωνική κρίση από τα τέλη του 1940. Σε κράτη μέλη όπως η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία αλλά και αλλού στην Ευρωζώνη, οι βασικές ανάγκες δεν εξυπηρετούνται. Αυτό ισχύει κυρίως για τους ηλικιωμένους, τους άνεργους, τα ανήλικα παιδιά, τα παιδιά στα σχολεία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τους αστέγους». Στη συνέχεια, ο κ. Βαρουφάκης αναφέρει πως στην Ευρώπη

υπάρχει κίνδυνος λόγω της έξαρσης του εξτρεμισμού και αναφέρεται στην άνοδο του ναζισμού σε χώρες όπως η Ελλάδα, οι οποίες έχουν πληγεί ιδιαίτερα από την κρίση.

Πολ Κρούγκμαν

Στις 8 Απριλίου του 2010, λίγες ημέρες προτού ο Γιώργος Παπανδρέου ανακοινώσει την προσφυγή της Ελλάδας στο μηχανισμό στήριξης του ΔΝΤ, της Ε.Ε. και της ΕΚΤ, ο Πολ Κρούγκμαν έγραφε στους New York Times: *«Η κρίση χρέους στην Ελλάδα πλησιάζει το σημείο χωρίς επιστροφή.[...] Η Ελλάδα πληρώνει το τίμημα για τη δημοσιονομική ανευθυνότητα την οποία επέδειξε μέχρι σήμερα. Η ελληνική τραγωδία αναδεικνύει ακόμη τους κινδύνους που συνεπάγεται μία νομισματική πολιτική αποπληθωρισμού. Και αυτό είναι ένα μάθημα το οποίο θα λάβουν καλά υπόψη τους οι Αμερικάνοι πολιτικοί.»*

Στο ίδιο άρθρο ο Κρούγκμαν έκανε μία ιστορική αναδρομή στον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισε – επιτυχώς – η Αμερική το υψηλό δημόσιο χρέος της μεταπολεμικά, μέσω μιας οικονομικής πολιτικής εξωστρέφειας που επεδίωξε να αυξήσει τον παρανομαστή του ΑΕΠ, αντί να μειώσει τον αριθμητή του χρέους στην περιβόητη σχέση χρέους/ΑΕΠ που καθορίζει εδώ και 5 χρόνια τη ζωή μας: «Το «κλειδί» για να καταλάβει κανείς το ελληνικό πρόβλημα είναι να κατανοήσει ότι δεν πρόκειται απλά για ένα ζήτημα υπερδιογκωμένου χρέους. Το ελληνικό δημόσιο χρέος, που ανέρχεται στο 113% του ΑΕΠ (σ.σ.: σήμερα αγγίζει το 170% του ΑΕΠ) είναι πράγματι υψηλό, όμως υπήρξαν χώρες που αντιμετώπισαν ένα χρέος ανάλογου ύψους χωρίς να εισέλθουν σε κρίση. Για παράδειγμα, οι ΗΠΑ, έχοντας μόλις βγει από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, είχαν ένα ομοσπονδιακό χρέος της τάξης του 122% του ΑΕΠ. Παρόλα αυτά, οι επενδυτές δεν ανησυχούσαν και είχαν δίκιο: την επόμενη δεκαετία, το ποσοστό του αμερικανικού χρέους έπεσε σχεδόν στο μισό [...] και συνέχισε να έχει πτωτική τάση και τις επόμενες δεκαετίες, φτάνοντας στο ιστορικό χαμηλό του 33% του ΑΕΠ το 1981.»

Δηλαδή η Αμερική μείωσε το χρέος της; «Στην πραγματικότητα δεν το έκανε», αναφέρει ο Κρούγκμαν. «Στα τέλη του 1946, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση χρωστούσε 271 δισ. δολάρια, στα τέλη του 1956 το χρέος είχε αυξηθεί ελαφρώς, φτάνοντας τα 274 δισ. δολάρια. Το ποσοστό χρέους έπεσε, όχι γιατί μειώθηκε το χρέος, αλλά γιατί αυξήθηκε το ΑΕΠ». Με μία λέξη, ανάπτυξη.

Η λύση, λοιπόν, στο υψηλό αμερικανικό χρέος ήρθε μέσα από την ανάπτυξη και όχι από την πολιτική λιτότητας που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα την τελευταία πενταετία. Μπορεί ωστόσο η χώρα μας να πετύχει παρόμοιους ρυθμούς ανάπτυξης; Η απάντηση του Πολ Κρούγκμαν είναι αρνητική. Γιατί; «Εξ αιτίας του ευρώ», επισημαίνει. Πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι ο Αμερικανός οικονομολόγος δεν απέκλειε τότε την πιθανότητα να πετύχει στην Ελλάδα ένα πακέτο λιτότητας με αντάλλαγμα ένα δάνειο που θα αποσοβούσε τη χρεοκοπία της χώρας.

Όσον αφορά στο σενάριο εγκατάλειψης του κοινού νομίσματος, ο Κρούγκμαν επεσήμανε τότε: «Η Ελλάδα θα μπορούσε να λύσει κάποια από τα προβλήματά της εγκαταλείποντας το ευρώ και κάνοντας υποτιμήσεις. Ωστόσο είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς πώς θα γινόταν αυτό χωρίς να προκληθεί μία καταστροφική κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος.»

Έναν μήνα αργότερα, στις 6 Μαΐου 2010, ο Κρούγκμαν έγραφε για την ελληνική κρίση χρέους και την Ευρώπη: «Τα προβλήματα της Ελλάδας είναι βαθύτερα από ό,τι πιστεύουν οι ηγέτες της Ευρώπης. [...] Πολλοί αναλυτές θεωρούν ότι η ελληνική τραγωδία μπορεί να καταλήξει σε χρεοκοπία. Αρχίζω όλο και πιο πολύ να πιστεύω ότι είναι υπερβολικά αισιόδοξοι και ότι την πτώχευση θα ακολουθήσει η έξοδος από την Ευρωζώνη.»

Ποιο είναι όμως το πρόβλημα της Ευρώπης; «Κυρίως ότι δεν έχει μία κεντρική κυβέρνηση», αναφέρει ο Κρούγκμαν, κάνοντας μία αναλογία μεταξύ Ελλάδας και Καλιφόρνια: «Αμφότερες αντιμετωπίζουν σημαντικά δημοσιονομικά προβλήματα, ενώ και οι δύο έχουν μία μακρά ιστορία δημοσιονομικής ανευθυνότητας. [...] Όμως οι δημοσιονομικές αμαρτίες της Καλιφόρνια δεν προκαλούν στους κατοίκους της τόσες ανησυχίες όσες εκείνες της Ελλάδας. Γιατί; Γιατί τα περισσότερα χρήματα που ξοδεύει η Καλιφόρνια έρχονται από την Ουάσινγκτον, όχι από το Σακραμέντο.»

Ο Κρούγκμαν – χαρακτηρίζοντας την αναδιάρθρωση του χρέους ως έναν ευγενικό τρόπο για να περιγράψει κανείς μία μερική χρεοκοπία – υποστήριζε τότε «πως η λύση που θα έδινε πραγματική δημοσιονομική ανακούφιση στην Ελλάδα είναι η οικονομική ανάκαμψη, που θα έφερνε υψηλότερα εισοδήματα και νέες θέσεις εργασίας». Και πώς μπορούσε η Ελλάδα να πετύχει κάτι τέτοιο ; «Αν η Ελλάδα είχε το δικό της νόμισμα, θα μπορούσε να θέσει της βάσεις για μία τέτοια ανάκαμψη, προχωρώντας σε υποτίμηση του νομίσματός της και αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο την ανταγωνιστικότητα της στον τομέα των εξαγωγών. Αλλά η Ελλάδα είναι στο ευρώ.»

Λίγους μήνες μετά την ψήφιση του 2ου Μνημονίου, ο Πολ Κρούγκμαν έγραφε στο μπλογκ του για την Ελλάδα: «Από τότε που η Ελλάδα διολίσθησε οικονομικά, έχουμε ακούσει αρκετές φορές πως ό,τι είναι ελληνικό, είναι και λανθασμένο. Κάποιες κατηγορίες στέκουν, κάποιες είναι αβάσιμες – αλλά όλες είναι εκτός της θεματικής. Ναι, έχουν υπάρξει πολλές αποτυχίες στην ελληνική οικονομία, το πολιτικό σύστημα και χωρίς αμφιβολία την ελληνική κοινωνία. Όμως δεν είναι οι αστοχίες αυτές που προκάλεσαν την κρίση που διαμελίζει τώρα την Ελλάδα και απειλεί να εξαπλωθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη.»

Πού οφείλεται λοιπόν η ελληνική κρίση; «Οι ρίζες αυτής της καταστροφής βρίσκονται πιο βόρεια, στις Βρυξέλλες, τη Φρανκφούρτη και το Βερολίνο, όπου οι αξιωματούχοι δημιούργησαν μία βαθιά – και ίσως θανατηφόρα – ελαττωματική νομισματική ένωση, για να ενώσουν έπειτα τα προβλήματα αυτού του ευρωσυστήματος, αντικαθιστώντας την ηθική με την ανάλυση. Και η λύση στην κρίση, αν βεβαίως υπάρχει μία τέτοια πλέον, θα πρέπει να έρθει από τα ίδια κέντρα.»

Αναφερόμενος στις παθογένειες του ελληνικού κράτους, ο Κρούγκμαν επισημαίνει: «Η Ελλάδα φυσικά και έχει υψηλά επίπεδα διαφθοράς και φοροδιαφυγής, με τις ελληνικές κυβερνήσεις να έχουν συνηθίσει να ζουν με περισσότερα από όσα παράγουν. Πέρα από αυτά, η ελληνική παραγωγικότητα είναι χαμηλή για τα ευρωπαϊκά δεδομένα – περίπου 25% κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Είναι αξιοσημείωτο βέβαια ότι η παραγωγικότητα εργασίας στο Μισισίπι είναι σε

παρόμοια χαμηλά επίπεδα με βάση τα αμερικανικά δεδομένα – και περίπου στην ίδια κλίμακα.»

Πέρα όμως από τις «ελληνικές αδυναμίες» ο Κρούγκμαν αναγνώρισε τις ανακρίβειες που αναπαράγονται από τα ΜΜΕ γύρω από την Ελλάδα. «Οι Έλληνες δεν είναι τεμπέληδες – αντίθετα, δουλεύουν περισσότερες ώρες από σχεδόν οποιονδήποτε άλλον στην Ευρώπη και συγκεκριμένα πολύ περισσότερες ώρες από τους Γερμανούς. Ούτε η Ελλάδα έχει ένα κράτος ευημερίας, όπως αρέσκονται να υποστηρίζουν οι συντηρητικοί». Και στο ερώτημα για το «τις πιασει», ο νομπελίστας οικονομολόγος απαντά: «Υπεύθυνο είναι το ευρώ.»

Γιατί το ευρώ; «Όταν η Ελλάδα μπήκε στο κοινό νόμισμα, συνέβη κάτι πραγματικά άσχημο: οι άνθρωποι άρχισαν να πιστεύουν ότι η χώρα είχε γίνει ένας ασφαλής τόπος για επενδύσεις. Ξένα κεφάλαια άρχισαν να εισρέουν στην Ελλάδα, μέρος των οποίων χρηματοδοτούσαν τα χρέη των κυβερνήσεων. Η οικονομία γνώρισε πρωτόγνωρους ρυθμούς ανάπτυξης, ο πληθωρισμός αυξήθηκε και η Ελλάδα έγινε σταδιακά μη ανταγωνιστική. Χωρίς αμφιβολία, οι Έλληνες σπατάλησαν μεγάλο μέρος των χρημάτων τα οποία μπήκαν στη χώρα, αλλά το ίδιο ακριβώς έκαναν όλοι όσοι πιάστηκαν στην παγίδα της ευρωφούσκας. Και όταν η φούσκα έσκασε, έγιναν φανερά τα θεμελιώδη προβλήματα του ευρωσυστήματος. [...] Η Ελλάδα, αν και δεν είναι αναμάρτητη, βρίσκεται στην κρίση κυρίως εξαιτίας της αλαζονείας των Ευρωπαίων ηγετών, που προέρχονται κατά βάση από πλουσιότερες χώρες και οι οποίοι προσπαθούν να πείσουν τους εαυτούς τους ότι μπορούν να κάνουν ένα κοινό νόμισμα να λειτουργήσει χωρίς μία κοινή κυβέρνηση.»

Ο Κρούγκμαν άσκησε οξεία κριτική και στους Γερμανούς για τον τρόπο με τον οποίο έχουν αντιμετωπίσει την κρίση χρέους στην Ευρωζώνη: «Ο μόνος τρόπος με τον οποίο θα μπορούσε – θα μπορούσε – να σωθεί το ευρώ είναι να συνειδητοποιήσουν η Γερμανία και η ΕΚΤ ότι είναι ακριβώς αυτοί που πρέπει να αλλάξουν συμπεριφορά, να ξοδέψουν παραπάνω και, ναι, να αποδεχτούν υψηλότερο πληθωρισμό. Αν αυτό δεν γίνει, η Ελλάδα θα καταρρεύσει στην ιστορία ως το θύμα μίας ύβρεως που διέπραξαν άλλοι.»

Ο Κρούγκμαν έκανε αναφορές και στις ελληνικές εκλογές της 25ης Ιανουαρίου που ανέδειξαν πρώτο κόμμα το ΣΥΡΙΖΑ και πρωθυπουργό τον Αλέξη Τσίπρα, «τον πρώτο Ευρωπαίο ηγέτη που εξελέγη με ξεκάθαρη υπόσχεση την αμφισβήτηση των πολιτικών λιτότητας που κυριάρχησαν από το 2010». Σχεδόν προφητικά σημείωνε σε άρθρο του μία μέρα μετά τις εκλογές: «Φυσικά θα υπάρξουν πολλοί που θα τον προειδοποιήσουν [τον Τσίπρα] να εγκαταλείψει αυτή την υπόσχεση και να συμπεριφερθεί υπεύθυνα.»

Αναφερόμενος στις συνέπειες της «υπεύθυνης» πολιτικής λιτότητας, ο Κρούγκμαν αναφέρει πως το αποτέλεσμα ήταν «ένας οικονομικός και ανθρωπιστικός εφιάλτης»: «Αντί να σταματήσει το 2011, η ελληνική ύφεση επιτάχυνε. Η Ελλάδα δεν έπιασε πάτο παρά το 2014 και μέχρι τότε είχε βιώσει μία βαθιά κρίση, με τη γενική ανεργία να φτάνει στο 28% και εκείνη των νέων να αγγίζει το 60%. Η μέχρι τώρα ανάκαμψη φαίνεται να είναι ισχνή και δεν δείχνει να μπορεί να επαναφέρει την χώρα στα προ κρίσης επίπεδα διαβίωσης τα αμέσως επόμενα χρόνια.»

Κατηγορώντας την τρόικα για «μη ρεαλιστική» συμπεριφορά, καθώς δεν διέγινωσε πως «αυτά που απαιτούσε ήταν αδύνατο να συμβούν», αναγνώρισε πως το πρόβλημα με το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ είναι ότι μάλλον «δεν είναι τόσο ριζοσπαστικό όσο πρέπει»: «Η ελάφρυνση του

χρέους και η χαλάρωση των πολιτικών λιτότητας θα μπορούσαν να ανακουφίσουν οικονομικά τη χώρα, αλλά είναι αμφίβολο αν αρκούν για να φέρουν μία ουσιαστική ανάκαμψη της οικονομίας». Βάζοντας πάλι το θέμα του ευρώ στην καρδιά της προβληματικής της ελληνικής κρίσης, ανέφερε: «Δεν είναι ξεκάθαρο τι παραπάνω μπορεί να κάνει μία ελληνική κυβέρνηση αν δεν είναι προετοιμασμένη να εγκαταλείψει το ευρώ. Και ο ελληνικός λαός δεν είναι έτοιμος για κάτι τέτοιο.»

Στο κείμενο με τίτλο «Το ελληνικό τεστ της Ευρώπης» (Europe's Greek Test), ο Κρούγκμαν επισημαίνει ότι τα χρήματα που πήρε η Ελλάδα τα τελευταία δύο χρόνια «ανακυκλώθηκαν με τον εξής τρόπο: η ελληνική κυβέρνηση παίρνει περισσότερα χρήματα από ό,τι ξοδεύει για αγαθά, εξαιρουμένων των τοκοχρεολυσίων, και επιστρέφει τα επιπλέον κεφάλαια στους δανειστές της.»

Όμως ο αμερικανός οικονομολόγος υποστηρίζει πως το ελληνικό ζήτημα δεν είναι απλά οικονομικό: «Το θέμα των [ευρωπαϊκών] αξιών γίνεται ακόμα εντονότερο αν σκεφτούμε γιατί οι πιστωτές της Ελλάδας ασκούν ακόμη ένα είδος εξουσίας στη χώρα. Αν το πρόβλημα της Ελλάδας ήταν απλά ένα δημοσιονομικό, η χώρα θα μπορούσε απλώς να κηρύξει πτώχευση. Δεν θα λάμβανε πλέον άλλη χρηματοδότηση, αλλά θα σταματούσε και να πληρώνει τα δάνειά της και η ρευστότητα της οικονομίας στην πραγματικότητα θα βελτιωνόταν.»

«Το πραγματικό πρόβλημα της Ελλάδας, αντίθετα, είναι η αδυναμία των τραπεζών της, οι οποίες τώρα (όπως όλες οι τράπεζες της Ευρωζώνης) έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση της ΕΚΤ. Μια διακοπή αυτής της χρηματοδότησης θα οδηγούσε πιθανότατα σε κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος εν μέσω μίας εκτεταμένης εκροής κεφαλαίων. Όσο η Ελλάδα παραμένει στο ευρώ, έχει ανάγκη την καλή θέληση της ΕΚΤ, η οποία με τη σειρά της, ίσως εξαρτάται από τη Γερμανία και τις άλλες χώρες-πιστωτές.»

Και ο Κρούγκμαν καταλήγει: «Σκεφτείτε λοιπόν πόσο σημαντικό ρόλο παίζει αυτός ο παράγοντας στις διαπραγματεύσεις για το χρέος. Είναι πράγματι η Γερμανία προετοιμασμένη να πει ουσιαστικά σε μία άλλη ευρωπαϊκή δημοκρατία: “πληρώστε γιατί αλλιώς θα καταστρέψουμε το τραπεζικό σας σύστημα”; [...] Και σκεφτείτε τι θα συμβεί αν η νέα ελληνική κυβέρνηση – η οποία, εν τέλει, εκλέχθηκε με την υπόσχεση να βάλει ένα τέλος στη λιτότητα – αρνηθεί να ενδώσει. Αυτό το σενάριο, τόσο απλά, εγκυμονεί μία αναγκαστική έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωζώνη, με πιθανές καταστροφικές οικονομικές και πολιτικές συνέπειες για την Ευρώπη ως ολότητα.»

Ο Αμερικανός οικονομολόγος βρήκε αρκετά θετική για την Ελλάδα τη συμφωνία που επιτεύχθηκε στο Eurogroup της 21ης Φεβρουαρίου μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και δανειστών. Σε κείμενό του με τίτλο «Τι κέρδισε η Ελλάδα» (What Greece Won), ανέφερε πως «η Ελλάδα κέρδισε ένα νέο πεδίο ευελιξίας», την ώρα που η απερχόμενη κυβέρνηση είχε συμφωνήσει σε ένα πρόγραμμα που προέβλεπε τριπλασιασμό του πρωτογενούς πλεονάσματος εντός των επόμενων ετών. Η Ελλάδα φάνηκε να βάζει «τέλος στο φαύλο κύκλο της όλο και πιο άγριας λιτότητας» και αυτό ήταν ένα «δώρο για την υπόλοιπη Ευρώπη», υποστήριξε ο Κρούγκμαν. «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να μην επιβάλει κυρώσεις στη Γαλλία και την Ιταλία, οι οποίες δεν επέτυχαν τους στόχους μείωσης των ελλειμμάτων τους. [...] Θα πρέπει να αναρωτηθείτε στο κατά πόσο η Ελλάδα συνέβαλε στην επαναφορά της λογικής.»

Δημοσιευμένο εν μέσω των διαπραγματεύσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη, το κείμενο του Κρούγκμαν «*Η Βαϊμάρη στο Αιγαίο*» (Weimar On The Aegean) αποτελεί κείμενο διεισδυτικό όχι μόνο για τις οικονομικές του παρατηρήσεις, αλλά κυρίως για την αναφορά στις πολιτικές συνέπειες που μπορούν να ελλοχεύουν πίσω από την εμμονή σε λανθασμένες οικονομικές πολιτικές. «*Η ιστορία της Γερμανίας μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο παρουσιάζεται με τρόπο περίεργα μεροληπτικό. Ακούμε συνεχώς για τον υπερπληθωρισμό του 1923 [...] αλλά δεν ακούμε ποτέ για τον πολύ πιο σχετικό αποπληθωρισμό των αρχών της δεκαετίας του 1930 [...] και το τι συνέβη πριν τον αποπληθωρισμό, όταν οι Νικήτριες Δυνάμεις προσπάθησαν να εξαναγκάσουν τη Γερμανία να πληρώσει υπέρογκα ποσά σε πολεμικές αποζημιώσεις. Αυτή είναι μία πτυχή της ιστορίας με σημαντικά διδάγματα για το σήμερα, καθώς συνδέεται άμεσα με την κρίση που πλανάται πάνω από την Ελλάδα.*»

«*Τον 21ο αιώνα τα ευρωπαϊκά κράτη δεν χρησιμοποιούν τους στρατούς τους για να μαζέψουν φόρους. Όμως υπάρχουν άλλες μορφές εξαναγκασμού. Ξέρουμε ότι το 2010, η ΕΚΤ απείλησε ότι θα αφήσει το τραπεζικό σύστημα της Ιρλανδίας να καταρρεύσει, αν το Δουβλίνο δεν συμφωνούσε σε ένα πρόγραμμα στο οποίο θα συμμετείχε και το ΔΝΤ. Μία τέτοια απειλή κρέμεται πάνω από την Ελλάδα.*»

Νόαμ Τσόμσκι

Υπάρχει οργανωμένο σχέδιο από ΔΝΤ και ΕΕ με σκοπό την καταστροφή της Ελλάδας όπως αποκαλύπτει σε μια άκρως φιλελληνική και συγκλονιστική συνέντευξη ο κορυφαίος Αμερικανός διανοητής Νόαμ Τσόμσκι.

Μιλά για την Ελλάδα και υποστηρίζει ότι καταστρέφεται βάσει σχεδίου, με σκοπό την τελική υποδούλωση η οποία θα χρησιμεύσει σαν «μάθημα» σε οποιονδήποτε πιστεύει ότι μπορεί να αντισταθεί.

Με τον Νόαμ Τσόμσκι συμφωνεί και ο καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Μισούρι, Μάικλ Χάντσον, ο οποίος κρίνει ότι η παραμονή στο ευρώ θα οδηγήσει το Βερολίνο στην επίτευξη του στόχου του που δεν είναι άλλος από το να συντρίψει την Ελλάδα.

Ο Χάντσον θεωρεί ότι καλύτερη επιλογή για το χρέος είναι να προσφύγει η Ελλάδα νομικά στο Διεθνές Δικαστήριο καταγγέλλοντάς το ως απεχθές και στο διάστημα μέχρι να βγει η απόφαση, να προετοιμαστεί για την έξοδο από το ευρώ, καθώς κρίνει ότι η παραμονή σε αυτό θα οδηγήσει στην επίτευξη του στόχου του Βερολίνου: να συντρίψει την Ελλάδα.

Η κυβέρνηση Παπανδρέου πήρε το δάνειο χωρίς να ρωτήσει τους πολίτες. Η Ελλάδα θα έπρεπε να το κυνηγήσει αυτό νομικά. Δηλαδή ότι δεν πρέπει να πληρώσει την τρόικα. Η υπόθεση θα χρειαστεί από πέντε έως δέκα χρόνια στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Σε αυτό το διάστημα θα έχει τον χρόνο να προετοιμαστεί για να εγκαταλείψει το ευρώ και να ανακτήσει τις δυνάμεις και την ανάπτυξή της.

• Ποια είναι η αποτίμησή σας για τη συμφωνία ανάμεσα στην ελληνική κυβέρνηση και τους δανειστές;

Μοιάζει σαν η Ελλάδα να παραδόθηκε έπειτα από μια στρατιωτική επέμβαση, η οποία έχει στόχο τα εδάφη σας, τα «ασημικά» σας, αλλά και τον δημόσιο τομέα. Το δίλημμα ήταν «παραδοθείτε τώρα, διότι αργότερα θα είναι χειρότερα». Έτσι, ο Τσίπρας παραδόθηκε ολοκληρωτικά. Όμως δεν έπρεπε να το κάνει αυτό. Πίστευε ότι θα ήταν πολύ δύσκολο να

εγκαταλείπει το ευρώ. Ωστόσο, όπως του έλεγαν ο Βαρουφάκης και ο Αμερικανός σύμβουλος του, Τζέιμς Γκαλμπρέιθ, δεν ήταν τόσο δύσκολο να βγείτε από το ευρώ. Θα υπήρχε μια μεταβατική περίοδος, στη διάρκεια της οποίας η ελληνική κυβέρνηση θα έπρεπε να αναλάβει τον έλεγχο των τραπεζών που θα κατέρρεαν. Η ανάληψη αυτού του ελέγχου δεν είναι καθόλου κακή ιδέα. Εάν η κυβέρνηση το είχε κάνει και τις είχε εθνικοποιήσει, τότε θα είχε εξασφαλίσει τα μέσα πληρωμής κατά τη διάρκεια μετάβασης και έτσι θα έσωζε τον δημόσιο τομέα, τις συντάξεις και την περιουσία της χώρας. Έπρεπε να πει [στους δανειστές], «εάν δεν καταλήξουμε σε συμφωνία, θα αποκηρύξουμε το χρέος προς το ΔΝΤ, την ΕΚΤ και την τρόικα». Αυτό το χρέος ήταν απεχθές, όπως είπε και η Επιτροπή Αλήθειας για το Χρέος που συστάθηκε από τη Βουλή. Το ΔΝΤ παραδέχτηκε ότι η συμφωνία για το δάνειο του 2010 δεν θα έπρεπε να έχει υπογραφεί. Η διεφθαρμένη ηγεσία του ΔΝΤ και ο Στρος-Καν παρέκαμψαν τους δικούς του κανόνες και η ελληνική κυβέρνηση έπρεπε να υποστηρίξει ότι αυτό ήταν λάθος και εξαιτίας αυτού ο λαός υπέφερε πολλά δεινά.

- Δεδομένου ότι η πρόσφατη έκθεση του ΔΝΤ αποδεικνύει ότι η συνέχιση της λιτότητας κάνει τα πράγματα χειρότερα, πιστεύετε ότι η Ελλάδα θα βρεθεί και πάλι αντιμέτωπη με μια κρίση χρέους;

Θα είναι μια πολύ χειρότερη κρίση από την προηγούμενη. Το κόστος ζωής θα αυξηθεί για τους Έλληνες περί το 30%, οι φόροι θα αυξηθούν επιπλέον γύρω στο 20% και το στύψιμο αυτό θα αναγκάσει σχεδόν το ένα πέμπτο του πληθυσμού να μεταναστεύσει πολύ γρήγορα. Πρόθεση της Ευρώπης είναι να συντρίψει παντελώς την Ελλάδα. Ίσως και ένα εκατομμύριο Έλληνες εργάτες θα αναγκαστούν να πάνε στη Γερμανία και σε άλλες χώρες και θα συμβάλουν στην πτώση των μισθών πανευρωπαϊκά. Είναι ένας ταξικός πόλεμος ενάντια στους εργαζόμενους της Ευρώπης.

- Τι σημαίνει αυτό για τη δημοκρατία στην Ευρώπη;

Προφανώς, με τους όρους αυτής της διάσωσης, η δημοκρατία είναι απλά σκουπίδια, όπως γράφτηκε σε ένα πρόσφατο άρθρο. Θυμάστε πως όταν ο Παπανδρέου ήταν να θέσει τους όρους για το πρώτο δάνειο σε δημοψήφισμα, αμέσως η Μέρκελ και ο Σαρκοζί του είπαν ότι δεν μπορεί να το κάνει, διότι όλοι [οι δανειστές] ήταν ενάντια. Αυτός είναι ένας επιπλέον λόγος που κάνει το χρέος απεχθές, διότι η κυβέρνηση πήρε το δάνειο χωρίς να ρωτήσει τους πολίτες, οι οποίοι εκείνη την περίοδο ήταν στους δρόμους και διαμαρτύρονταν. Η Ελλάδα θα έπρεπε να το κυνηγήσει αυτό και νομικά. Δηλαδή ότι δεν πρέπει να πληρώσει την τρόικα. Η υπόθεση θα χρειαστεί από πέντε έως δέκα χρόνια στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Σε αυτό το διάστημα η Ελλάδα θα έχει τον χρόνο να προετοιμαστεί για να εγκαταλείψει το ευρώ και να ανακτήσει τις δυνάμεις της και την ανάπτυξή της. Τώρα όμως δεν υπάρχει καμία ελπίδα ανάκαμψης, καθώς έχεις μια ξένη χώρα η οποία έρχεται και σου αφαιρεί περιουσία και δημόσια αγαθά και μετατρέπει τις υποδομές σου και τις υπηρεσίες σου σε είδη προς πώληση. Είναι προφανές ότι οι ξένοι επενδυτές θέλουν να αγοράσουν προϊόντα όπως η εταιρεία ηλεκτρισμού, προκειμένου να κάνουν αυξήσεις και να έχουν κέρδη. Το κόστος ζωής στην Ελλάδα θα αυξηθεί δραματικά. Αυτή είναι η κατεύθυνση πανευρωπαϊκά. Δεν είναι μόνο ο ΣΥΡΙΖΑ. Και άλλα αριστερόστροφα κόμματα οδηγούνται σε προγράμματα που μας γυρίζουν στον περασμένο αιώνα. Αυτή είναι η επιλογή των Γερμανών και της τρόικας μέσω των μαζικών ιδιωτικοποιήσεων. Πρόκειται για λεηλασία του δημόσιου πλούτου.

- Πιστεύετε ότι η γερμανική ηγεσία, με την παρούσα τακτική της ταπείνωσης της Ελλάδας, αναβιώνει, κατά κάποιον τρόπο, τη Συνθήκη των Βερσαλιών, η οποία επέβαλε βαρύτατους όρους στη Γερμανία;

Αυτό συνέβη τη δεκαετία του 1920. Η διαφορά είναι ότι από το 1929 όλος ο κόσμος αναγνώριζε ότι η Γερμανία δεν μπορούσε να πληρώσει τις πολεμικές επανορθώσεις. Έτσι, η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και οι Σύμμαχοι αποφάσισαν ότι δεν μπορούσαν να αναγκάσουν μια χώρα να πληρώσει πάνω από τις δυνάμεις της. Σήμερα αυτή η βασική αρχή απορρίπτεται και αγνοείται το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν έχει τα αναγκαία έσοδα ώστε να αποπληρώσει τα δάνεια. Έτσι της λένε: «Εάν δεν έχετε να πληρώσετε, δεν πειράζει. Να δώσετε την περιουσία σας». Όμως, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, κανένα κυρίαρχο κράτος δεν μπορεί να στερηθεί την

περιουσία του. Εδώ δεν είναι μόνο το ότι γίνεται υπέρβαση της δημοκρατίας, αλλά απορρίπτεται ο ίδιος ο ορισμός του κυρίαρχου κράτους σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Άρα είναι κάτι πολύ πιο σοβαρό από μια επίθεση στη δημοκρατία. Είναι ένας διευρωπαϊκός πόλεμος. Και ο Τσίπρας δεν το αντιλαμβάνεται αυτό, όπως και η Αριστερά σε άλλες χώρες, π.χ. στην Ισπανία, στην Πορτογαλία, ακόμα και στην ίδια τη Γερμανία. Δεν αντιλαμβάνονται ότι πρόκειται για έναν οικονομικό πόλεμο.

• Ποιος είναι ο ρόλος της ΕΚΤ και του Μάριο Ντράγκι στη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης και κυρίως στο «ελληνικό πρόβλημα»;

Ο ρόλος της ΕΚΤ είναι να εκπροσωπεί το συμβούλιο των προέδρων των εμπορικών τραπεζών, οι οποίες δίνουν δάνεια σε ανθρώπους που ενδιαφέρονται να αγοράσουν τις ελληνικές υποδομές που θα ξεπουληθούν. Έτσι, η ΕΚΤ προσπαθεί να δημιουργήσει μια αγορά για τους πελάτες της. Είναι ο μόνος κοινός ευρωπαϊκός οικονομικός οργανισμός. Δεν υπάρχει άλλος κοινός νομοθετικός ή φορολογικός οργανισμός. Αυτό σημαίνει ότι η Ε.Ε. διοικείται από τους τραπεζίτες. Περνάει η δική τους αντίληψη για το πώς λειτουργεί η οικονομία. Πιστεύουν ότι το όποιο δάνειο μπορεί να αποπληρωθεί μόνο κόβοντας τους μισθούς. Αυτό κάνουν και στην Ελλάδα και έτσι ενισχύουν τη μετανάστευση. Είναι η ίδια πολιτική που ακολουθήθηκε και τη δεκαετία του 1920 και οι θεωρίες που απορρίφθηκαν από τον Τζον Μέιναρντ Κέινς. Όλα σήμερα υποτάσσονται στη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία των γερμανικών και γαλλικών τραπεζών. Ο νεοφιλελευθερισμός είναι μέρος της πλύσης εγκεφάλου που μας επιβάλλουν. Η ΕΚΤ έχει τη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία της μείωσης των μισθών για την αποπληρωμή των χρεών και της αύξησης των επιτοκίων, ώστε αυτά να γίνεται αδύνατο να αποπληρωθούν. Και όλο αυτό μέχρι να αναγκαστούν οι Έλληνες να δουλεύουν σχεδόν τσάμπα, άρα να μην μπορούν να αποπληρώσουν το χρέος.

Ζαν-Κριστόφ Λαγκάρντ

(πρόεδρος του γαλλικού κόμματος UDI)

- Η Ελλάδα πρέπει να φύγει από την ζώνη του ευρώ.
- Μόνο κακό κάνει η παραμονή της σε μία ζώνη με ισχυρό νόμισμα.
- Για να επανακάμψει η ελληνική οικονομία και να γίνει ανταγωνιστική, θα πρέπει να δοθεί μια δεύτερη ευκαιρία στην Ελλάδα εκτός ευρώ.
- Θα πρέπει η Ελλάδα να αποκτήσει το δικό της νόμισμα, που να μπορεί να το υποτιμά απέναντι σε ένα ισχυρό ευρώ, ώστε να ξαναβρεί τις αναγκαίες ισορροπίες της σύγχρονης αγοράς, που σήμερα δεν τις έχει. Η επαναλαμβανόμενη οικονομική βοήθεια που της δίνεται, είναι σαν να κάνουμε προσπάθεια ανάνηψης σε ένα πτώμα.
- Οι Έλληνες δεν θα μπορέσουν ποτέ να εξοφλήσουν το χρέος τους, ούτε και να το μειώσουν κατά 60% του Α.Ε.Π. όπως απαιτεί το σύμφωνο σταθερότητας. Στην περίπτωση συναινετικού διαζυγίου, η Αθήνα θα μπορεί να διαχειριστεί την κατάσταση μιας ελεγχόμενης χρεοκοπίας, όπως έγινε και στην Αργεντινή την δεκαετία του 1990.
- Σίγουρα η Ελλάδα θα έμπαινε σε μία μακροχρόνια και οδυνηρή φάση ανάνηψης, που όμως θα έδινε ουσιαστική λύση στο αδιέξοδο, στο οποίο έχουν περιέλθει και οι δύο πλευρές. Όσο για την Ευρώπη, δεν θα είναι τραγική εξέλιξη ή αποχώρηση της Ελλάδας από το ευρώ. Το ευρωπαϊκό οικοδόμημα έχει γερά θεμέλια. Δεν πέφτει τόσο εύκολα.
- Σε περίπτωση αποχώρησης της Ελλάδας από το ευρώ, οι προϋποθέσεις επιστροφής της στην Ευρωζώνη, στο μέλλον είναι οι εξής:

- Θα πρέπει η Ελλάδα να αποκτήσει σταθερό πολιτικό, οικονομικό και φορολογικό σύστημα.
- Να καταπολεμήσει την φοροδιαφυγή των πλουσίων.
- Να μπει ένα τέλος στον πελατειακό χαρακτήρα του κράτους και στην κατασπατάληση των ευρωπαϊκών πόρων.

Κατσανέβας Θεόδωρος

Έξοδος από το ευρώ

Η μετάβαση στη δραχμή είναι σήμερα περισσότερο από ποτέ άλλοτε αναγκαία όσο και πρακτικά εφαρμόσιμη. Αναγκαία γιατί έχει πλέον φανεί ολοκάθαρα ότι, η χώρα με τις σημερινές υφεσιακές πολιτικές ακραίας λιτότητας σε συνδυασμό με το υπερτιμημένο ευρώ, κατολισθαίνει συνέχεια στον οικονομικό Καιάδα, χωρίς την παραμικρή ελπίδα ανάκαμψης. Και είναι πρακτικά

εφαρμόσιμη, αφού αυτό επιθυμεί το Βερολίνο ως προαπαιτούμενο για την ισχυροποίηση του ευρώ που προωθεί έναντι του δολαρίου. Τα capital controls αποτελούν επί πλέον, ένα ιδιαίτερα υποβοηθητικό υπόστρωμα προς την ίδια κατεύθυνση. Μόνιμη επωδός των μνημονιακών κομμάτων και των συστημικών μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι ότι, δεν υπάρχει, δεν έχει καταρτιστεί συγκροτημένο σχέδιο μετάβασης στη δραχμή. Τα τελευταία χρόνια, εκτός από διάφορους άλλους μελετητές Έλληνες και ξένους, η επιστημονική μας ομάδα έχει εκπονήσει μελέτες, βιβλία, άρθρα, συγκροτημένα και τεκμηριωμένα σχέδια για το όλο θέμα αντλώντας και από την πλούσια σχετική ελληνική και διεθνή εμπειρία. Στα πλαίσια των τελευταίων εξελίξεων και νέων δεδομένων, παρουσιάζουμε εδώ μια ανανεωμένη και εκσυγχρονισμένη σύνοψη συγκροτημένου, μελετημένου όσο και σαφούς σχεδίου μετάβασης στο εθνικό μας νόμισμα, που αποτελεί τη μόνη λύση για τα αδιέξοδα της ελληνικής οικονομίας.

Αρχική φάση: στάση πληρωμών και παροχή ρευστότητας στην οικονομία

Στην αρχική φάση, η χώρα κηρύσσει στάση πληρωμών, διοχετεύοντας ρευστότητα στην οικονομία με «Υποσχετικές του Δημοσίου» (Άτοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου (ΑΓ/ΕΔ, Interest-Free Bonds of the Hellenic State, IFB/HS), σε ισοτιμία 1:1 προς το ευρώ. Με δεδομένα τα capital controls και την καθιέρωση των συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικού χρήματος, μπορεί να χορηγηθεί με τον τρόπο αυτό μέρος των μισθών, συντάξεων, παροχών κοινωνικής προστασίας κλπ. Μια «Υποσχετική» που θα πιστώνεται στις κάρτες των δικαιούχων μισθωτών, συνταξιούχων κλπ., θα ισούται με ένα ευρώ και θα χρησιμοποιείται από τους δικαιούχους για συναλλαγές στην εσωτερική αγορά με την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου. Επισημαίνεται εδώ ότι, σε σύνολο τρεχουσών ετήσιων δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού ύψους περίπου 56 δις ευρώ, οι δαπάνες για μισθούς, συντάξεις, ασφάλιση, περίθαλψη και κοινωνική προστασία, ανέρχονται περίπου σε 33 δις, ξεπερνούν δηλ. το 60% του συνόλου των δαπανών. Στην περίπτωση που ποσό 25 δις, δηλ. περίπου τα 2/3 από τα ως άνω 33 δις χορηγηθούν σταδιακά μέσω των «Υποσχετικών», τότε προκύπτει ένα τεράστιο ισοδύναμο ετήσιας εσωτερικής ρευστότητας ανάλογου ποσού.

Με το ισοδύναμο αυτό των «Υποσχετικών», απελευθερώνεται συνάλλαγμα 25 δις ευρώ, με το οποίο μπορεί να υπερκαλυφθούν οι ετήσιες δανειακές μας υποχρεώσεις και ένα μέρος του να διοχετευτεί στην καθημερινότητα της οικονομίας. Σύμφωνα με τελευταίες πληροφορίες, οι δανειστές φαίνεται να δέχονται ως ετήσια αποπληρωμή των δανειακών μας υποχρεώσεων, ποσό κάτω του 15% που μπορεί να φτάσει και στο 10% του ΑΕΠ, δηλ. περίπου 20 δις ευρώ. Το ποσό αυτό είναι προφανώς διαπραγματεύσιμο για να μειωθεί, αν μη τι άλλο, με παράταση της αποπληρωμής του. Με τη στάση πληρωμών, αναμενόμενο είναι οι δανειστές να παγώσουν τις χορηγήσεις δόσεων που απαιτούνται για την αποπληρωμή παλαιών δανείων και την παροχή ρευστότητας στην ελληνική οικονομία. Με δεδομένο ότι, σήμερα το ισοζύγιο πληρωμών μας είναι πλεονασματικό σε επίπεδα της τάξης του 1,8 δις ευρώ, δεν υφίστανται άμεσες πιεστικές ανάγκες για τις εισαγωγές αναγκαίων αγαθών και κυρίως καυσίμων, φαρμάκων και τροφίμων. Η συναλλαγματική μας αυτοδυναμία ενισχύεται επί πλέον από τη μεγάλη πώση της τιμής των καυσίμων τον τελευταίο καιρό, καθώς και από τις βάσιμες προοπτικές ανάκαμψης της οικονομίας.

Η δυνατότητα άμεσης παροχής ρευστότητας στην οικονομία, αποτελεί το κλειδί για αποτελεσματική διαπραγμάτευση με τους δανειστές, οι οποίοι δεν θα είναι σε θέση να ανοιγοκλείνουν εκβιαστικά τον κρουνο παροχής χρήματος όπως κάνουν τώρα. Βέβαια, αυτό δε σημαίνει ότι μπορούμε να υπερεκτιμήσουμε τις απαιτήσεις και προσδοκίες μας, αγνοώντας τη γεωπολιτική υπεροπλία των δανειστών. Με τη γλώσσα της λογικής, με κατάλληλες κινήσεις και ενέργειες, μπορούμε να πετύχουμε πολλά περισσότερα από το σημερινό απόλυτο οικονομικό αδιέξοδο. Αυτή η διαπραγμάτευση αν μη τι άλλο, δεν θα γίνει με το πιστόλι στον κρόταφο.

Εκτός από ισχυρό διαπραγματευτικό όπλο, η άμεση ανάσα ρευστότητας όπως περιγράφηκε πιο πάνω, παρέχει δυνατότητες επανεκκίνησης της οικονομίας, τη στήριξη υγιών επιχειρήσεων, μικρομεσαίων εισοδημάτων, κοινωνικών παροχών και κυρίως τη δημιουργία κλίματος αναπτυξιακών προσδοκιών. Μια τέτοια προοπτική, θα ενισχύσει τα μικρομεσαία εισοδήματα και κατ' επέκταση την εσωτερική κατανάλωση και εγχώρια ζήτηση, θα αναστρέψει την πορεία αποπληθωρισμού χωρίς κινδύνους υπερπληθωρισμού και γενικότερα, θα σηματοδοτήσει την έξοδο από την κρίση. Όπως έχουν τα πράγματα σήμερα, η προοπτική αποπληρωμής των χρεών υπολογίζεται σε επίπεδα της τάξης των 20 δις ετησίως. Αυτό προϋποθέτει αντίστοιχο δημοσιονομικό ετήσιο πλεόνασμα, γεγονός που μοιάζει με σενάριο ανεκδιήγητης επιστημονικής φαντασίας. Είναι τουλάχιστον αστείο να υποστηρίζεται ότι τον επόμενο χρόνο θα βγούμε στις αγορές. Ποτέ και πουθενά, δεν αντιμετωπίστηκε αποτελεσματικά μια κατάσταση βαθιάς οικονομικής ύφεσης με ακόμα περισσότερα υφεσιακά μέτρα, που συνδυάζονται μάλιστα με ένα σκληρό υπερτιμημένο νόμισμα.

Έκδοση εθνικού νομίσματος

Σε δεύτερη φάση και με στόχο την άμεση ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, εισάγεται η νέα δραχμή υποτιμημένη κατά 25% περίπου έναντι του ευρώ, ώστε η νέα αναλογία ευρώ/δραχμή να γίνει 1 : 1,33. Ένα ευρώ δηλ. θα ισούται με μιάμιση δραχμή. Στην πρώτη περίοδο της μετάβασης διάρκειας ενός χρόνου περίπου, διασφαλίζεται η σημερινή αγοραστική αξία των αμοιβών και φυσικά η επάρκεια σε τρόφιμα, φάρμακα, καύσιμα, πρώτες ύλες που σήμερα με το ευρώ και τη λυμφιακή πορεία της οικονομίας, έχει αρχίσει να στερείται η χώρα. Το ευρώ θα συνεχίσει να συνυπάρχει παράλληλα με τη νέα δραχμή, μέχρις ότου ομαλοποιηθεί η οικονομία και αποφασιστεί, αν αποφασιστεί, η απόσυρσή του, σε συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στη Φραγκφούρτη. Χωρίς αμφιβολία, η ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας απαιτεί θεραπεία σοκ και αυτό μπορεί να γίνει μόνο με μετάβαση στο εθνικό νόμισμα και τη συγκρατημένη υποτίμησή του με έλεγχο των κινδύνων υπερπληθωρισμού. Όπως έγινε το 1953 από τον συντηρητικό Σπύρο Μαρκεζίνη και όχι μόνο, αυτό αναμένεται να δημιουργήσει ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική για την επιχειρηματικότητα, την απασχόληση, τα εισοδήματα και τις κρατικές εισπράξεις.

Η στάση πληρωμών ως αναγκαία διεθνής πρακτική

Μεγάλοι επενδυτικοί οίκοι έχουν αγοράσει ομόλογα του ελληνικού δημοσίου υποτιμημένα μέχρι και 89%, καταβάλλοντας δηλ. μόλις το 11% της αρχικής τους αξίας. Κάτι ανάλογο έγινε και με τη πρόσφατη ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών όπου μετοχές τους αγοράστηκαν στο υποπολλαπλάσιο της αξίας τους, κάτι που δεν επιτράπηκε σε Έλληνες λόγω και των capital controls. Είναι προφανώς παράλογο να μην μπορεί ένα ολόκληρο κράτος να αγοράσει τα χρέη του υποτιμημένα κατά 50% -70% και ίσως περισσότερο. Αν και αυτό απαγορεύεται από τους ευρωδανειστές μας, είναι μαχητό και δυνατό να γίνει άμεσα ή έμμεσα. Όσον αφορά τις ρήτρες δανεισμού που έχουμε υπογράψει σε Αγγλικό δίκαιο, παρόμοια θέματα υπόκεινται σε πολιτικού τύπου διαπραγμάτευση, όπως έχει γίνει σε πολλές άλλες περιπτώσεις, με πιο χαρακτηριστική αυτή της Γερμανίας, στην οποία χαρίστηκαν τα τεράστια χρέη της από δύο παγκοσμίους πολέμους. Από το 1824 έως το 2009 σημειώθηκαν τουλάχιστον 286 επίσημες χρεοκοπίες από 110 κράτη. Η Ελλάδα έχει χρεοκοπήσει επισήμως τα έτη 1827, 1834, 1893, 1932 και με ιδιόμορφο τρόπο το 2010 και 2012.

Η χρεοκοπία, η στάση πληρωμών δεν μπορεί να δαιμονοποιείται, αφού αποτελεί συνηθισμένη διεθνή πρακτική για κράτη και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Οι δανειστές μας θα εισπράξουν μέρος των δανείων τους, μόνο αν δώσουν την δυνατότητα στην ελληνική οικονομία να συνέλθει από το κώμα της ύφεσης στο οποίο βρίσκεται σήμερα. Η μετάβαση στη δραχμή θα μας επιτρέψει να προσφύγουμε σε διεθνείς συναλλαγές, σε διακρατικές συμφωνίες και προσφυγή στις αγορές, χωρίς τις απαγορεύσεις των Μνημονίων. Σήμερα είμαστε αποκομμένοι από τις αγορές και έχουμε πτωχεύσει δύο φορές με την έλευση της κρίσης στις 23 Απριλίου του 2010 με την είσοδο στο ΔΝΤ και στις 21 Ιουλίου 2012 με το κούρεμα του PSI, με απομείωση κυρίως ελληνικών ομολόγων. Αυτό είχε ως συνέπεια να ενεργοποιηθούν τα ασφάλιστρα κινδύνου (CDS), από τα οποία εισέπραξαν τεράστια ποσά οι διεθνείς κερδοσκόποι. Στην πραγματικότητα, βρισκόμαστε σε κατάσταση μόνιμης πτώχευσης. Οι αγορές μας έχουν από καιρό εγκαταλείψει και ουδείς μας δανείζει, ενώ οι ιδιώτες εισαγωγείς υποχρεώνονται να πληρώνουν με μετρητά. Με τις επείσχυντες ρυθμίσεις των Μνημονίων, δεν επιτρέπεται στο ελληνικό κράτος να αναζητήσει δημόσιο δανεισμό από αλλού. Και σήμερα, μετά από τον πρόσφατη ληστικό αφελληνισμό των ελληνικών τραπεζών, έπεται συνέχεια και χειροτέρευση της ολισθηρής μας πορείας με τη μεταφορά τεράστιας περιουσίας στο νέο Υπερταμείο που τίθεται υπό τον έλεγχο των δανειστών, με τη επικείμενη δυνατότητα αγοράς και διαχείρισης των κόκκινων δανείων, ακόμα και της πρώτης κατοικίας, από ξένα αρπακτικά funds, με τις περαιτέρω μειώσεις των συντάξεων κλπ.

Η πρόταση για φιλικό Grexit

Σύμφωνα με τη πρόταση του «κακού» αλλά ρεαλιστή Βόλφγκανγκ Σόϊμπλε η οποία γίνεται για λόγους υποστηρικτικούς της Γερμανικής οικονομικής υπεροπλίας όπως εξηγείται συνοπτικά πιο κάτω, σε περίπτωση φιλικού Grexit, προσωρινού ή μόνιμου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα μας παράσχει 50 δις ευρώ σε δύο δόσεις και θα εγγυηθεί τη στήριξη της ισοτιμίας της νέας δραχμής, η οποία με υποτίμηση κατά 25%, θα έχει σταθερή ισοτιμία 1:1,33 προς το Ευρώ. Η πρόταση αυτή η οποία είναι σαφώς διαπραγματεύσιμη για βελτιώσεις, καταγγέλλεται άκριτα σχεδόν από παντού, επειδή γίνεται από το συγκεκριμένο πρόσωπο που θεωρείται ύποπτος κακών προθέσεων και μαντάτων. Όμως, παραδόξως, αυτή η πρόταση αποτελεί μια καλή ευκαιρία για την ελληνική οικονομία. Ο λόγος που τίθεται στο τραπέζι είναι όχι φυσικά γιατί το Βερολίνο ξαφνικά συμπάθησε τη δύστυχη Ελλάδα, αλλά στα πλαίσια του υποβόσκοντος πολέμου νομισμάτων ανάμεσα στο δολάριο και στο ευρώ. Το Βερολίνο επιδιώκει να ισχυροποιήσει το δεύτερο και να το αναγάγει σε βασικό ανταλλάξιμο νόμισμα διεθνώς, κάτι στο οποίο αντιτίθεται η Ουάσιγκτον. Έτσι εξηγείται και η μέχρι υστερίας εμμονή της τελευταίας για την παραμονή της χώρας μας στην ευρωζώνη, μια εμμονή στην οποία συμπαρίσταται και η Γαλλία, η οποία φοβάται την περαιτέρω ενδυνάμωση της Γερμανίας. Η

προσπάθεια του Βερολίνου για ισχυροποίηση του ευρώ, ασφαλώς και θα καταρρεύσει αν υιοθετηθεί μια χαλαρή πολιτική για την Ελλάδα, η οποία θα μεταδοθεί ως ντόμιο και στις άλλες αδύναμες χώρες του νότου. Αν θέλετε το «ευρώ πάση θυσία», θα υποστείτε όλες τις σκληρές του συνέπειες, μοιάζει να μας λέει ο Βόλφραγκ Σϋϊμπλε.

Ετήσια ανάπτυξη του ΑΕΠ και αύξηση εισοδημάτων κατά 5-10%

Το φιλικό Grexit που προτείνεται εδώ, προϋποθέτει συνετή και χρηστή κρατική διαχείριση, συγκροτημένη αναπτυξιακή στόχευση, ορθολογική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, πάταξη της φοροδιαφυγής κλπ. Κρίσιμο ζήτημα αποτελεί η επανάκτηση του κρατικού ελέγχου των τραπεζών με ανακεφαλαιοποίησή τους με εθνικό νόμισμα, κάτι που βέβαια οι δανειστές δε θα δεχτούν εύκολα. Για το συγκροτημένο Grexit, προσωρινό ή μόνιμο, εκτιμάται ότι, απαιτείται διάστημα ενός χρόνου περίπου για την προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Ύστερα από το διάστημα αυτό, με την προϋπόθεση ότι, θα γίνουν οι σωστοί διαπραγματευτικοί χειρισμοί και θα ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, προβλέπεται αύξηση του ΑΕΠ των μισθών, συντάξεων και μέσων εισοδημάτων κατά 5-10% ετησίως.

Αλματώδης αύξηση της απασχόλησης και συμπίεση της ανεργίας

Η ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας απαιτεί θεραπεία σοκ και αυτό μπορεί να γίνει μόνο με μετάβαση στο εθνικό νόμισμα και υποτίμησή του κατά 25%. Όπως έγινε το 1953 από τον συντηρητικό Σπύρο Μαρκεζίνη και όχι μόνο, αυτό αναμένεται να δημιουργήσει ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική για την επιχειρηματικότητα και την απασχόληση. Κατά τη διάρκεια και κυρίως μετά από την αρχική περίοδο προσαρμογής του πρώτου χρόνου, προβλέπεται ισχυρή συμπίεση της ανεργίας σε ποσοστά κάτω του 12%, με δημιουργία σταδιακά άνω του 1,5 εκ. θέσεων εργασίας Συμπληρωματικά μέτρα για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας είναι, η επιδοτούμενη απασχόληση με ειδική έμφαση σε νέους, ΑΜΕΑ, γυναίκες, ώριμους απολυμένους εργαζόμενους, άτομα του κοινωνικού περιθωρίου κλπ. Επίσης, η αναβάθμιση του επαγγελματικού προσανατολισμού, η δημιουργία χάρτη εθνικών και τοπικών αναγκών για την αγορά εργασίας και η σύνδεσή του με την εκπαίδευση, προγράμματα δια βίου κατάρτισης, ο εκσυγχρονισμός των γραφείων εργασίας του ΟΑΕΔ, η επιβράβευση της επιχειρηματικότητας και ειδικότερα της καινοτομίας, η προώθηση αποδοτικών πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης, η ενίσχυση της υγιούς μεταποιητικής δραστηριότητας και ειδικότερα των εξαγωγών, η αποτροπή παρασιτικών δραστηριοτήτων της ήσσοнос προσπάθειας.

Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός αποτελεί το μοναδικό ορατό κίνδυνο της μετάβασης στη δραχμή. Ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αντιμετωπιστεί κυρίως με τον έλεγχο της κυκλοφορίας του χρήματος που δεν πρέπει να υπερβαίνει ένα όριο του δείκτη M2. Ο τελευταίος, με τις σημερινές συνθήκες αποπληθωρισμού, ανενεργού οικονομικού δυναμικού και εκτεταμένης ανεργίας, μπορεί να αντιστοιχεί περίπου σε 20% του ΑΕΠ, δηλ. σε 34-38 δις ευρώ. Παράλληλα, θα πρέπει να ακολουθηθεί συνετή δημοσιονομική πολιτική, με αυξήσεις στα εισοδήματα που δε θα προηγούνται αλλά θα ακολουθούν την άνοδο του ΑΕΠ και της παραγωγικότητας. Η κυβέρνηση οφείλει να ελέγχει κερδοσκοπικές καταστάσεις, να αντισταθεί σε πιέσεις συντεχνιών, επιχειρηματιών, ομάδων πίεσης, να δώσει την εικόνα σοβαρού διαχειριστή και όχι εύπλαστου πολιτικάντη. Σύμφωνα με οικονομοτεχνικές μελέτες μας και με βάση ότι οι εισαγωγές προϊόντων αναλογούν στο 25,5% του ΑΕΠ, η μέση-σταθμισμένη αύξηση στις τιμές καταναλωτή, υπολογίζεται ότι θα ανέρχεται περίπου σε 8-10% στην αρχική φάση της μετάβασης. Αυτό θα λειτουργήσει θετικά για την αναγκαία θέρμανση και αναπτυξιακή ώθηση της ελληνικής οικονομίας που σήμερα κατολισθαίνει με συρρίκνωση του ΑΕΠ και πρωτοφανή

αρνητικό πληθωρισμό της τάξης του 1-2%. Αργότερα, ο πληθωρισμός, μπορεί να συγκρατηθεί σε επίπεδα κάτω του 6%.

Δάνεια και τραπεζικές καταθέσεις

Με την μετάβαση στην δραχμή, για λόγους οικονομικής δεοντολογίας και κοινωνικής δικαιοσύνης, το κράτος οφείλει να προστατεύσει τους έντιμους δανειολήπτες για στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια όπως και τους καταθέτες. Όσον αφορά τα τραπεζικά στεγαστικά δάνεια, λόγω της μεγάλης υποτίμησης στις αξίες των κατασκευών, προτείνεται η υποτίμησή τους κατά 50%. Αυτό σημαίνει ότι, ένα στεγαστικό δάνειο 200.000 ευρώ θα ισοδυναμεί με 133.000 νέες δραχμές. Η πρώτη κατοικία προστατεύεται ειδικότερα, ενώ προβλέπονται ευνοϊκές ρυθμίσεις για περιπτώσεις αποδεδειγμένα αναξιοπαθούντων δανειοληπτών. Για τα επιχειρηματικά δάνεια προτείνεται η υποτίμησή τους κατά 25% και κατά συνέπεια ένα επιχειρηματικό δάνειο 200.000 ευρώ θα ισοδυναμεί με 166.000 νέες δραχμές. Για δάνεια άνω των 200.000 ευρώ, προτείνεται η κλιμακωτή μείωση του οφέλους για τους δανειολήπτες. Τα «θαλασσοδάνεια» υπάγονται φυσικά σε δικαστικές διαδικασίες, όπως βεβαίως και οι στρατηγικοί κακοπληρωτές, τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που εσκεμμένα και συστηματικά κωλυσιεργούν την αποπληρωμή των δανείων τους, παρότι έχουν την οικονομική δυνατότητα. Οι τραπεζικές καταθέσεις σε ευρώ θα προστατευθούν με τη μετατροπή σε νέες δραχμές, με αναλογία ευρώ/δραχμής 1:1,33. ώστε να καλυφθεί πλήρως η υποτίμηση της νέας δραχμής κατά 25%. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, καταθέσεις 100.000 ευρώ θα ισούνται με 133.300 νέες δραχμές κ.ο.κ.

Τρόφιμα και φάρμακα

Το οριακά έστω πλεονασματικό ισοζύγιο πληρωμών κατά την τρέχουσα περίοδο όπως μας διαβεβαιώνουν τα επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, διασκεδάζει τους έωλους φόβους για ελλείψεις αγαθών πρώτης ανάγκης. Ειδικότερα το ισοζύγιο εισαγωγών - εξαγωγών τροφίμων είναι ισοσκελισμένο, όπως αποδεικνύεται και από διάφορες μελέτες και ειδικότερα αυτές της ΠΑΣΕΓΕΣ. Έτσι και αλλιώς, οφείλουμε να αγοράζουμε, να επιμένουμε ελληνικά. Γιατί όταν αγοράζουμε ελληνικά στηρίζουμε την χώρα μας. Και αυτό χρειάζεται να γίνει τρόπος ζωής σήμερα όσο ποτέ άλλοτε. Η ελληνική φαρμακοβιομηχανία, παρ' όλη την συρρίκνωση της τα τελευταία χρόνια μέσα από τη συμπίεση που υφίσταται από τον αθέμιτο ανταγωνισμό των πολυεθνικών, μπορεί να καλύψει το 60% των φαρμακευτικών σκευασμάτων και περίπου το 85% των ασθενειών. Για ορισμένα σπάνια νέα φάρμακα υπάρχει επαρκές συνάλλαγμα. Το παράδοξο είναι ότι, τώρα με το ευρώ και όχι παλαιότερα με τη δραχμή, εκατοντάδες χιλιάδες, αν όχι εκατομμύρια Έλληνες πολίτες, δεν έχουν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη είτε γιατί αδυνατούν να καταβάλουν τις ασφαλιστικές τους εισφορές, είτε γιατί δεν έχουν τα απαιτούμενα χρήματα. Ενώ πολλά φάρμακα για απλές όπως και βαριές αρρώστιες, για πρώτη φορά δεν υπάρχουν σήμερα στα νοσοκομεία και στα φαρμακεία.

Πρώτες ύλες και καύσιμα

Σε αντίθεση με μεγάλες χώρες όπως η Γερμανία η Κίνα, η Ιαπωνία, η Ελλάδα διαθέτει, αναλογικά με το μέγεθός της, μεγάλα αποθέματα πρώτων υλών, ορυκτού και φυσικού πλούτου. Το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών μας σε αργό πετρέλαιο καλύπτεται από τα ελληνικά διυλιστήρια που διαθέτουν ίδιους πόρους και έχουν συνάψει μακροχρόνιες συμφωνίες με πετρελαιοπαραγωγικές χώρες. Τα διυλιστήριά μας εξαγωγή διυλισμένο πετρέλαιο ακόμα και σε πετρελαιοπαραγωγικές χώρες! Επιπλέον, η πτώση της τιμής των καυσίμων βοηθά την αυτάρκειά μας σε καύσιμα. Επισημαίνεται επίσης ότι, η υψηλή τιμή των υγρών καυσίμων στην Ελλάδα δεν οφείλεται στο κόστος αγοράς, αλλά στην βαρύτατη επιβάρυνσή τους από φόρους. Με τη δραχμή, ποτέ δεν είχαμε πρόβλημα ενεργειακής επάρκειας, όπως δεν έχουν και όλες οι άλλες χώρες εκτός Ευρωζώνης ή και εκτός της Ευρώπης, όπως η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η

Τουρκία, η Αίγυπτος, τα Σκόπια, η Αλβανία, κλπ. Και τονίζεται και πάλι εδώ ότι σήμερα το οριακά πλεονασματικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, συνεπάγεται επάρκεια σε εισαγωγές αγαθών πρώτης ανάγκης και ειδικότερα καυσίμων, πρώτων υλών, τροφίμων, φαρμάκων.

Γεωργία και κτηνοτροφία, αλιεία

Η ελληνική γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία αποκτά μεγάλη αναπτυξιακή δυναμική αμέσως μετά τη μετάβαση στη δραχμή και την υποτίμηση της κατά 25% έναντι του ευρώ. Το γεωργικό προϊόν είναι έντασης εργασίας (η συμμετοχή δηλ. του κόστους εργασίας ανέρχεται περίπου στο 70-80% του συνολικού κόστους), με συνέπεια η προστιθέμενη αξία των αναγκαίων εισαγωγών σε λιπάσματα και καύσιμα, να έχει περιορισμένη επίπτωση στο συνολικό κόστος. Το κόστος παραγωγής εκτιμάται ότι θα μειωθεί κατά 20%, με συνέπεια τα γεωργοκτηνοτροφικά και αλιευτικά προϊόντα να γίνουν περισσότερο ελκυστικά και ανταγωνιστικά, αφού θα πωλούνται πολύ φτηνότερα στο εσωτερικό και το εξωτερικό, αφήνοντας μεγαλύτερο περιθώριο κέρδους για τους παραγωγούς. Και αυτό αφορά τους πραγματικούς παραγωγούς και μόνο. Η αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής πρωτογενούς παραγωγής, εκτός από τα τεράστια οφέλη για την εθνική οικονομία, το ισοζύγιο πληρωμών, την απασχόληση, θα επιτρέψει την περαιτέρω ποιοτική της βελτίωση και την ανάγκη περιφερειακής αποκέντρωσης και ανάπτυξης της χώρας.

Στα πλαίσια και των γενικότερων εξελίξεων στην Ευρώπη, επιδιώκεται η αποδυνάμωση ή και αποδέσμευση από την Κοινή Αγροτική Πολιτική και την καταστροφική πρακτική των επιδοτήσεων και περιορισμών σύμφωνα με τις επιλογές των Βρυξελλών και η στροφή σε προϊόντα συμβατά με το ελληνικό κλίμα, την εσωτερική και κυρίως, τη διεθνή ζήτηση. Για τον ίδιο λόγο, δημιουργείται χάρτης παραγωγής επιθυμητών γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων κατά περιοχή. Λαμβάνονται μέτρα για την ενοποίηση αγροτικής γης για ενιαίες καλλιέργειες έκτασης τουλάχιστον 200τμ. Ενισχύονται ειδικότερα, σύγχρονες ανταγωνιστικές, καινοτόμες, οικολογικές, υδροπονικές και θερμοκηπευτικές καλλιέργειες, καθώς και τοπικά παραδοσιακά προϊόντα. Καθιερώνεται σήμα ελληνικού προϊόντος, σήμα ελληνικού βιολογικού προϊόντος και σήμα ελληνικού παραδοσιακού προϊόντος. Ενισχύεται η ιχθυοκαλλιέργεια με προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, όπως και η παραδοσιακή αλιεία, με παράλληλα αυστηρά μέτρα για την παράνομη αλίευση. Επαναδημιουργείται η Αγροτική Τράπεζα σε νέες υγιείς βάσεις, η οποία σε συνεργασία με Πανεπιστημιακούς και ερευνητικούς φορείς, παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες και ελεγχόμενη ρευστότητα σε σύγχρονες μορφές αγροκτηνοτροφικών εταιρειών-συνεταιρισμών που λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Η Αγροτική Τράπεζα ασφαλίζει την παραγωγή από κλιματολογικές και κάθε τύπου καταστροφές και επιδοτεί κατά περίπτωση, την παροχή ενέργειας για ιδιαίτερα ενεργοβόρες καλλιέργειες. Παρέχονται ισχυρά κίνητρα για τη δημιουργία ειδικών γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών εταιρειών με νέα νομοθετική ρύθμιση, με επίκεντρο την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της συνεταιριστικότητας και της ενασχόλησης νέων ανθρώπων με την πρωτογενή παραγωγή. Ενισχύεται η απ' ευθείας σύνδεση του παραγωγού με τον καταναλωτή, καθώς και εξαγωγικές συνεταιριστικές και ιδιωτικές εταιρείες αγροτικών προϊόντων.

Πρωθούνται διεθνείς διακρατικές συμφωνίες για την εξαγωγή ελληνικών γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων. Καταργούνται οι μνημονιακές διατάξεις που πλήττουν την ελληνική γεωργία και κτηνοτροφία και ειδικότερα την παραγωγή ελληνικού γάλατος. Νομιμοποιούνται οι σταυλικές εγκαταστάσεις, επαναλειτουργούν άμεσα τα εργοστάσια λιπασμάτων, η βιομηχανία ζάχαρης και αλατιού, οι δύο τελευταίες με τη μορφή κρατικού μονοπωλίου, με σκοπό την κερδοφορία προς όφελος του ελληνικού δημοσίου. Δημιουργούνται σύγχρονα κέντρα παραγωγής σπόρων. Θεσπίζεται Μητρώο Αγροτών, Κτηνοτρόφων και Αλιέων για άτομα που κατοικούν μόνιμα στην ύπαιθρο και απασχολούνται κυρίως με την πρωτογενή παραγωγή, για τους οποίους θεσπίζεται αφορολόγητο εισόδημα μέχρι 10.000. Παρέχονται ειδικές ενισχύσεις για απομακρυσμένες νησιώτικες και ορεινές περιοχές και λαμβάνονται ειδικά μέτρα για την προώθηση του αγροτουρισμού. Γενικότερα η

επιστροφή στη γη και στη θάλασσα, η ενίσχυση της δημιουργικής παραγωγής του Έλληνα αγρότη, κτηνοτρόφου και αλιέα, αποτελούν πρώτιστο στόχο για το μέλλον της χώρας.

Τουρισμός

Με τη μετάβαση στη δραχμή και την υποτίμηση της, το ισχυρότερο οικονομικό εφαλτήριο της χώρας, ο τουρισμός, θα γίνει κατ' εξοχήν ανταγωνιστικός και ελκυστικός. Αν το 2014 με το σκληρό, το ακριβό ευρώ, είχαμε πάνω από 20 εκ. τουρίστες, και τουριστικό πλεόνασμα περίπου 15 δις ευρώ, με την νέα υποτιμημένη δραχμή, η χώρα μας θα γίνει πολύ περισσότερο ελκυστική και αναμένεται να εισρεύσουν τον πρώτο χρόνο πάνω από 25 εκ. τουρίστες που θα ξοδεύουν περισσότερα, αφού το εδώ κόστος ζωής θα είναι χαμηλότερο. Μια μετριοπαθής προσέγγιση για το προσδοκώμενο τουριστικό συνάλλαγμα με υποτιμημένο εθνικό νόμισμα είναι της τάξης των 35 δις ευρώ, από τα οποία το μεγαλύτερο μέρος θα εισάγεται και θα φορολογείται στην χώρα και δε θα παραμένει στα χέρια των tour operators στο εξωτερικό όπως συμβαίνει σήμερα. Η υποτίμηση της δραχμής, θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο τον εσωτερικό τουρισμό και την αποτροπή τουριστικών μετακινήσεων σε ξένους προορισμούς, με πολλαπλά οφέλη για την ελληνική οικονομία και την απασχόληση.

Επιχειρηματικότητα και ανάπτυξη

Με τη μετάβαση στη νέα δραχμή και την υποτίμησή της, προβλέπεται η προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων και κεφαλαίων που θα εισρεύσουν μετά την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία. Για την αποφυγή επαχθών μονοπωλιακών εξαγορών από διεθνή συμφέροντα, θα υπάρξει ειδική μέριμνα. Επιπλέον, η έκδοση εθνικού νομίσματος πάντα με φειδώ και μέτρο, σε συνδυασμό με την κατάλληλη πολιτική επιτοκίων, θα παράσχει την απαραίτητη ρευστότητα στις τράπεζες για τη χρηματοδότηση της υγιούς επιχειρηματικότητας. Από την επιστημονική μας ομάδα έχει καταρτιστεί συγκροτημένο αναπτυξιακό πρόγραμμα για τη στήριξη της εσωτερικής ζήτησης και εγχώριας παραγωγής, των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών, των υγιών βιομηχανικών και κατασκευαστικών μονάδων, την αξιοποίηση του ορυκτού και ενεργειακού πλούτου της χώρας, με παροχή δικαιωμάτων εκμετάλλευσης σε ελληνικές εταιρείες και διεθνείς ομίλους, συνεκτιμώντας τα οικονομικά και εθνικά συμφέροντα της χώρας. Ειδικότερη έμφαση δίνεται στην περιφερειακή ανάπτυξη και αποκέντρωση με προτεραιότητα για τις απομακρυσμένες νησιώτικες και ορεινές περιοχές, αλλά και με αποτροπή φαινομένων εγωιστικού τοπικισμού. Προωθούνται στρατηγικοί τομείς της οικονομίας και ειδικότερα στον ορυκτό, ενεργειακό πλούτο και την εναλλακτική ενέργεια, τον ποιοτικό τουρισμό, την ιατρική και κοινωνική φροντίδα, τη σύγχρονη και οικολογική γεωργία, τη βιομηχανία ποτών και τροφίμων, τη βιομηχανία λιπασμάτων, τη βιομηχανία αμυντικών προϊόντων, τη φαρμακοβιομηχανία, τις μηχανολογικές κατασκευές και ανταλλακτικά, τον ιματισμό και την μόδα, τη ναυτιλία και τροφοδοσία πλοίων, τα ναυπηγεία και τις ναυπηγοεπισκευές, τις κατασκευές και τα δομικά υλικά, την τσιμεντοβιομηχανία και χαλυβουργία, τις μεταφορές και logistics, τις νέες τεχνολογίες, την πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες, την έρευνα, την καινοτομία και τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες, ειδικότερα με τη δημιουργία διεθνών Πανεπιστημιακών και ερευνητικών φορέων υψηλού επιπέδου που θα προσελκύσουν φοιτητές από όλο τον κόσμο, με συνακόλουθα οικονομικά και εθνικά οφέλη.

Εξοικονόμηση πόρων

Με την απεξάρτηση από την ευρωζώνη, υπάρχουν διάφοροι τρόποι εξοικονόμησης κρατικών πόρων, που βέβαια μπορεί να προσκρούουν σε αντιρρήσεις της Ε.Ε., αλλά σήμερα πολλές απ' αυτές έχουν ανατραπεί ή τείνουν να ανατραπούν διεθνώς. Λίγο πριν από τη μετάβαση στο εθνικό νόμισμα, μπορεί να επιστραφούν στους δανειστές μας ποσά της τάξης των 100 δις ευρώ που μας έχουν χορηγήσει ως λογιστικό χρήμα για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών

τραπεζών που δε θα μας χρειάζονται πλέον, ύστερα από την έκδοση εθνικού νομίσματος. Έτσι, θα απαλλαγούμε άμεσα από σημαντικό μέρος του χρέους, θα μειωθούν σημαντικά οι ετήσιοι τόκοι και ο δείκτης ΑΕΠ/ελλείμματος που σήμερα συνεχώς αυξάνεται. Πολλές άλλες «έξυπνες» λύσεις υπάρχουν για τη μείωση του χρέους, προς όφελος φυσικά του δημόσιου συμφέροντος και όχι κερδοσκοπών ιδιωτών.

Τέτοια μέτρα είναι μεταξύ άλλων: 1) η έγκαιρη αγορά ελληνικών ομολόγων από μη κρατικούς φορείς στο 10-12% της αξίας τους όπως γίνεται σήμερα από διεθνείς οίκους, 2) η διεκδίκηση κεφαλαίων που διαφεύγουν σε φορολογικούς παράδεισους, 3) η εξοικονόμηση τουλάχιστον 10 δις ετησίως και ίσως περισσότερο, από τους ελέγχους διαρροής παράνομων ή αδικαιολόγητων εκροών συναλλάγματος, 4) η επιβολή φορολογίας σε διαδικτυακές συναλλαγές που διενεργούνται από τη χώρα μας, όπως καθιερώθηκε πρόσφατα στην Ιταλία, 5) η φορολόγηση μέρους των πληρωμών που εισπράττουν οι tour operators στο εξωτερικό, 6) η ενίσχυση των εξαγωγών και η κατά το δυνατόν περιστολή εισαγωγών πολυτελών αγαθών κυρίως μέσα από τα capital controls, 7) η δημιουργία κερδοφόρων κρατικών μονοπωλίων σε ορισμένες δραστηριότητες, κάτι που δεν επιτρέπεται μέχρι σήμερα από την ΕΕ αλλά υφίσταται σε πολλές χώρες μεταξύ των οποίων και ο Καναδάς, 8) οι διακρατικές συμφωνίες για την προώθηση των ελληνικών προϊόντων και του ελληνικού τουρισμού.

Μεταναστευτικό

Με τη μετάβαση στη δραχμή, επιλύεται αποτελεσματικά χωρίς επώδυνα κατασταλτικά μέτρα, το μείζον πρόβλημα της μαζικής εισροής μεταναστών στη χώρα μας. Μόνο οι νόμιμοι μετανάστες θα μπορούν να εξάγουν συνάλλαγμα με ίδιους όρους όπως και οι Έλληνες πολίτες, προσκομίζοντας το πόθεν έσχες των χρημάτων τους. Οι παράνομοι μετανάστες δε θα μπορούν να το κάνουν και αυτό τερματίζει το τεράστιο αυτό πρόβλημα που υποσκάπτει την εθνική υπόσταση της χώρας. Επιπλέον μέτρα είναι, η διασφάλιση των συνόρων, η αυστηρή πάταξη της δουλεμπορίας, ο σεβασμός στους πραγματικούς πρόσφυγες και η επιλεκτική νομιμοποίηση ποσοστού μέχρι 8% του ελληνογενούς πληθυσμού ενσωματώσιμων μεταναστών. Προκρίνεται η αποφυγή δημιουργίας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, μέσω της αποτροπής μαζικής εισόδου μη ενσωματώσιμων μεταναστών, η ισχυρή ενίσχυση της γεννητικότητας της Ελληνίδας μητέρας και η αποτροπή της φυγής των νέων μας στο εξωτερικό.

Εκπαίδευση

Ενισχύεται η δημόσια παιδεία και τα δημόσια Πανεπιστήμια και ΤΕΙ, με πρόβλεψη της σταδιακής χωροταξικής και θεματικής τους κατανομής, σύμφωνα με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές εξελίξεις και τις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας. Δημιουργούνται διεθνή ερευνητικά κέντρα και Πανεπιστημιακές σχολές υψηλού επιπέδου για σύγχρονες και κλασικές ειδικότητες με διδασκαλία στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα, με σκοπό τη μαζική προσέλκυση φοιτητών από διάφορες χώρες, καθώς και Ελλήνων Πανεπιστημιακών και ερευνητών που διαπρέπουν διεθνώς. Οι σχολές λειτουργούν με ειδικό νομοθετικό καθεστώς ως Ιδρύματα με τριμερή συμμετοχή του δημοσίου, Ιδρυμάτων και ιδιωτών. Η χώρα μας οφείλει να εκμεταλλευτεί τα μεγάλα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα, για την ανάπτυξη μιας ισχυρής διεθνούς «βιομηχανίας της εκπαίδευσης». Είναι η αρχέγονη πατρίδα της γνώσης η οποία διαθέτει πλούσιο ανθρώπινο δυναμικό Ελλήνων επιστημόνων που διαπρέπουν διεθνώς, άριστες κλιματολογικές της συνθήκες και κεντρική γεωγραφική θέση μεταξύ βορρά και νότου, δύσης και ανατολής. Ειδικότερη βαρύτητα δίνεται στην επαγγελματική-τεχνική εκπαίδευση, στη συνεχιζόμενη κατάρτιση, στην κατάρτιση μέσω του διαδικτύου, ενώ επανασυστήνονται και αναβαθμίζονται οι υποδομές του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού που κατάργησαν οι μνημονιακές κυβερνήσεις.

Πολιτισμός, αθλητισμός, περιβάλλον

Η καλλιέργεια και ενίσχυση των τεχνών και του ελληνικού πολιτισμού, αποτελούν το ισχυρότερο στοιχείο της ιστορικής μας κληρονομιάς και σοβαρή επένδυση για το μέλλον. Όλα τα σχολεία της χώρας, δημόσια και ιδιωτικά, επισκέπτονται δωρεάν, αρχαιολογικούς και μουσειακούς χώρους, τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο. Στο κτήμα Τατοΐου, δημιουργείται συγκρότημα αναπαράστασης της αρχαίας Αθήνας, με παράλληλες δημιουργικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες για την προσέλκυση Ελλήνων και διεθνών επισκεπτών. Το νησί της Δήλου, προβάλλεται διεθνώς ως κορυφαίο παγκόσμιο ιστορικό μνημείο, με εντατικοποίηση της αναστήλωσής του και επισκεψιμότητα από το πρωί στις 6πμ. μέχρι το βράδυ στις 12μμ., όπως γίνεται και με πολλούς άλλους σημαντικούς αρχαιολογικούς και θρησκευτικούς θησαυρούς της χώρας μας. Ενισχύεται σημαντικά η καλή ελληνική μουσική και το ελληνικό θέατρο, εκτός των άλλων, με υποχρεωτική ποσοστιαία παρουσία τους στη δημόσια και ελληνική τηλεόραση και το ραδιόφωνο.

Η προαγωγή του αθλητισμού της γειτονιάς και λιγότερο του πρωταθλητισμού, συνιστά επίσης ουσιώδη στόχο για την υγιή ανάπτυξη της κοινωνίας και της οικονομίας της χώρας. Πατάσσεται ο αθλητικός παραγοντισμός, ελέγχεται και αντικειμενικοποιείται το σύστημα διαιτησίας των αγώνων και λαμβάνονται αποτελεσματικά μέτρα για τον εξοστρακισμό της βίας από τα γήπεδα, με αυστηροποίηση των δικονομικών διατάξεων για τους φυσικούς και ηθικούς αυτουργούς επεισοδίων. Οι αθλητικές ομοσπονδίες ενισχύονται με βάση τη δημοφιλία του αθλήματος και τις επιδόσεις των αθλητών τους. Η προστασία του περιβάλλοντος και η συμβατότητά του με την αειφόρο ανάπτυξη, αποτελεί πρώτιστο μέλημα. Ειδική προστασία παρέχεται για τα ποτάμια, τα ρέματα, τον αιγιαλό κλπ από καταπατήσεις και ρύπανση. Δημιουργείται μητρώο εξωτερικών ελεγκτών περιβάλλοντος και προωθείται η δημιουργία εθνικού κτηματολογίου.

Υγεία και κοινωνική ασφάλιση

Η δημόσια υγεία, η κοινωνική ασφάλιση όπως και η κοινωνική πρόνοια αναβαθμίζονται, εκσυγχρονίζονται και συγκεντρώνονται σε τρεις αντίστοιχους κεντρικούς πυλώνες, το ΕΣΥ, το ΙΚΑ και τον ΕΟΠ (Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας). Η σύνταξη καταβάλλεται το αργότερο σε ένα μήνα και το εφ' άπαξ χορηγείται σύμφωνα με τα παλαιότερα δεδομένα, με ανώτερο πλαφόν 100.000 νέες δραχμές (50.000 ευρώ). Τα κέντρα υγείας, τα ιατρικά εργαστήρια και η υλικοτεχνική υποδομή του ΕΟΠΥ που καταργείται, εντάσσονται στο ΕΣΥ, το οποίο παρέχει πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια φροντίδα υγείας, καλύπτοντας όλη τη χώρα με ενιαίους κανόνες και ελεύθερη πρόσβαση όλων των ασφαλισμένων. Για μη ασφαλισμένους πολίτες γίνονται ειδικές ρυθμίσεις. Οι περισσότερες ιατρικές εξετάσεις, ολοκληρώνονται από δημόσια εργαστήρια και ιατρικό εξοπλισμό του ΕΣΥ, το αργότερο σε τρεις ημέρες. Καθιερώνεται η επτάωρη πλήρης και αποκλειστική απασχόληση γιατρών με αξιοπρεπή αντιμισθία και ο θεσμός του οικογενειακού γιατρού. Λαμβάνεται μέριμνα για την ιατρική κάλυψη απομακρυσμένων και απομονωμένων περιοχών και δημιουργείται Εθνικό Κέντρο Τηλεϊατρικής. Δημιουργείται λίστα φαρμάκων σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, σε συνδυασμό με την ηλεκτρονική συνταγογράφησή τους και ενισχύεται η ελληνική φαρμακοβιομηχανία. Καταρτίζονται διακρατικές συμφωνίες για την εξαγωγική προώθηση του ελληνικού φάρμακου και τη δημιουργία διεθνών ιατρικών υπηρεσιών από ελληνικούς ιατρικούς ομίλους.

Κοινωνική πρόνοια, ΑΜΕΑ, αναξιοπαθούντες, ηλικιωμένοι, ναρκωτικά

Η αναβάθμιση, η ορθολογικοποίηση και ο εκσυγχρονισμός του κοινωνικού κράτους, η στοχευμένη προστασία των αδύνατων μελών της κοινωνίας, αποτελούν πρώτιστο στόχο. Όλοι οι φορείς κοινωνικής πρόνοιας υπάγονται στον ΕΟΠ (Εθνικός Οργανισμός Κοινωνικής Πρόνοιας), ο οποίος λειτουργεί με σύγχρονες ενιαίες αρχές κοινωνικής προστασίας για τα ΑΜΕΑ τους ανέργους, τους άστεγους, τα άτομα του κοινωνικού περιθωρίου. Εκσυγχρονίζεται και αντικειμενικοποιείται το σύστημα προσδιορισμού της αναπηρίας που συνδυάζεται με

εισοδηματικά κριτήρια. Δημιουργούνται ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για ΑΜΕΑ που διαχειρίζονται οι συλλογικοί τους φορείς υπο τον έλεγχο του ΟΑΕΔ και παρέχονται ισχυρά κίνητρα για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία.

Θεσπίζεται ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα για αναξιοπαθόντες πολίτες. Ενισχύονται τα ΚΑΠΗ που μετονομάζονται σε Λέσχες Φιλίας, καθώς και το σύστημα βοήθειας στο σπίτι για τους ηλικιωμένους. Δημιουργείται δίκτυο κοινωνικής μέριμνας για προβληματικές οικογένειες ειδικότερα όσον αφορά τα παιδιά και εκσυγχρονίζεται το καθεστώς υιοθεσιών. Αναβαθμίζονται τα προγράμματα ταχύρρυθμης επαγγελματικής κατάρτισης των φυλακισμένων και ενισχύονται οι φορείς αντιμετώπισης των ναρκωτικών με βασικό κριτήριο την αποτελεσματικότητα των πρακτικών εφαρμογών τους.

Προστασία των τρίτεκνων και πολύτεκνων οικογενειών

Η Ελλάδα γερνάει. Η ραγδαία αύξηση της υπογεννητικότητας απειλεί να την αφανίσει στις επόμενες δεκαετίες, αφού οι ελληνικές οικογένειες γεννούν περίπου ένα παιδί κατά μέσο όρο τα τελευταία χρόνια, ενώ οι θάνατοι έχουν ξεπεράσει τις γεννήσεις. Η διαπίστωση αυτή, σε συνδυασμό με τη συνεχόμενη μέχρι σήμερα μαζική εισροή και την ύπαρξη περίπου 2 εκ. μουσουλμάνων στη χώρα μας με μέση γεννητικότητα πέντε παιδιών ανά μητέρα, οδηγεί μαθηματικά στον αφανισμό του ελληνισμού στις επόμενες δεκαετίες. Με δεδομένο ότι η «πολιτική πρέπει να ενδιαφέρεται περισσότερο για τις επόμενες γενιές και λιγότερο για τις επόμενες εκλογές», η ΔΡΑΧΜΗ, προτείνει τη λήψη γενναίων μέτρων με εισοδηματικά και άλλα ειδικά κριτήρια για αναστροφή αυτής της οδυνηρής προοπτικής. Τέτοια μέτρα είναι, μεταξύ άλλων, η παροχή αξιοπρεπούς επιδόματος για το δεύτερο παιδί και η ιδιαίτερα ισχυρή εισοδηματική ενίσχυση της ελληνίδας τρίτεκνης και πολύτεκνης μητέρας. Επίσης, προβλέπεται η δημιουργία δικτύου οικογενειακής μέριμνας, βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, οι φορολογικές απαλλαγές, η παροχή διάφορων ενισχύσεων, όπως οι άδειες περιπτέρων, λαϊκών αγορών κλπ. για τους πολύτεκνους.

Ελεγκτικοί μηχανισμοί, «πόθεν έσχες», δικαιοσύνη

Πρωθείται η αντικειμενικοποίηση, ο εκσυγχρονισμός και η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος, η μείωση του ΦΠΑ, η πάταξη της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής, η απλούστευση και ο αποκλεισμός των μεσαζόντων από μεγάλες κρατικές προμήθειες που θα γίνονται με διαφανείς διακρατικές συμφωνίες. Προάγεται η διαφάνεια, η αποτελεσματικότητα η αξιοκρατία, οι σύγχρονοι μέθοδοι διοίκησης, η ορθολογική κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση. Καθιερώνονται προϋπολογισμοί μηδενικής βάσης, αντιμετωπίζονται δραστικά η γραφειοκρατία, η σπατάλη, η διαφθορά, με ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών και επιβολή αυστηρών κυρώσεων. Απλουστεύεται ριζικά, εκσυγχρονίζεται και επιταχύνεται η απονομή δικαιοσύνης, με στόχο να ολοκληρώνονται οι δικαστικές υποθέσεις το αργότερο σε τέσσερα χρόνια.

Ελεγκτικοί μηχανισμοί και καταλογισμοί ευθυνών

Ο έλεγχος του «πόθεν έσχες» των καταθέσεων στο εσωτερικό και το εξωτερικό της χώρας, καθώς και ο καταλογισμός των συνακόλουθων αστικών ή και πολιτικών ευθυνών αποτελεί πρώτιστο στόχο. Το ίδιο ισχύει και για Εξωχώριες εταιρείες που στηρίζονται σε εγχώρια εισοδήματα ή διατηρούν περιουσιακά στοιχεία στην Ελλάδα. Ελέγχεται το περιουσιολόγιο, το «πόθεν έσχες» όλων των δημόσιων λειτουργών των τελευταίων τριάντα χρόνων, πολιτικών, υπουργών, βουλευτών, δημοτικών αρχόντων, γενικών γραμματέων Υπουργείων, προέδρων, διοικητών και γεν. Διευθυντών δημόσιων φορέων και τραπεζών, όπως και υπηρεσιακών παραγόντων ειδικότερα σε εφορίες, τελωνεία, πολεοδομία, αστυνομία, προμήθειες του δημοσίου κλπ. Θεσμοθετούνται αυστηρότατες κυρώσεις για καταχραστές δημόσιου χρήματος σε όλα τα επίπεδα της κρατικής ιεραρχίας, με σημαντική ενίσχυση ελεγκτικών μηχανισμών

όπως το Σώμα Ελεγκτών-Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης, η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΛ.ΑΣ, το Σώμα Επιθεωρητών Δημόσιας Υγείας, ο ΣΔΟΕ, το Σώμα Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης, με το τελευταίο να αποτελεί και το κορυφαίο ανεξάρτητο ελεγκτικό όργανο της Πολιτείας.

Επιπλέον, ελέγχονται δικαστικά όσοι πολιτικοί ευθύνονται για τη σημερινή καταστροφή. Προβλέπεται η καθιέρωση ενιαίου μηχανογραφημένου κωδικού αριθμού για κάθε πολίτη (ΑΦΜ, ΑΜΚΑ, αριθμός αστυνομικής ταυτότητας, διαβατήριο κλπ), σε συνδυασμό με προσαρμογή και διασύνδεση των μηχανογραφικών βάσεων όλων των υπηρεσιών του κράτους, ώστε α) να ταυτοποιηθεί η φορολογική και ασφαλιστική κατάσταση όλων των πολιτών που διαμένουν νόμιμα στη χώρα και β) να είναι εφικτή η ολοκληρωμένη και ταχεία εξυπηρέτηση των πολιτών, με ευθύνη μιας και μόνης υπηρεσίας ανά περίπτωση.

Η δραχμή δεν είναι στόχος αλλά το μέσο για την ανόρθωση της χώρας

Το υπερτιμημένο, σκληρό ευρώ, σε συνδυασμό με την πολιτική της αυστηρής και αντιαναπτυξιακής λιτότητας στα οποία επιμένει το Βερολίνο, ευθύνεται για την περιδίνηση ύφεσης και φτώχειας των χωρών της νότιας κυρίως ευρωζώνης. Αλλά και για το γεγονός ότι ολόκληρη η ευρωζώνη, βρίσκεται στον πυθμένα της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης. Η απαλλαγή από το μνημόνιο, η έξοδος από την κρίση, η ανάταξη της ελληνικής οικονομίας, αυτή η ίδια η ύπαρξη της χώρας, δεν μπορούν να γίνουν παρά μόνο με τη συγκροτημένη μετάβαση στη δραχμή. Η υπόθεση ότι το Μνημόνιο μπορεί να ανατραπεί χωρίς απαλλαγή από το καταστροφικό ευρώ, είναι ένα πολιτικάντικο ψέμα. Το ευρώ είναι απόλυτα αλληλένδετο με το μνημόνιο και τη σύγχρονη ελληνική τραγωδία, που δεν έχει τέλος.

Αν το ευρώ είναι ταμπού, τότε και το μνημόνιο είναι ταμπού. Η διάλυση του κοινωνικού κράτους, η εξόντωση των συντάξεων, των μισθών, των γεωργοκτηνοτρόφων, των ελληνικών επιχειρήσεων, η υπέρπτηση της ανεργίας, η ρήψη των ΑΜΕΑ στον Καιάδα, το ξεπούλημα της χώρας, με την παράδοση των τραπεζών, των κόκκινων δανείων, των σπιτιών, του ΤΑΙΠΕΔ και ότι άλλο συνολικής αξίας εκατοντάδων δις, οφείλεται σε ένα κεντρικό αίτιο. Στην προσήλωση των κυβερνώντων στη θρησκοληψία του «πάση θυσία στο ευρώ» που αποτελεί την άλλη όψη του Θασερικού δόγματος της ΤΙΝΑ (There Is No Alternative - Δεν Υπάρχει Εναλλακτική). Αυτή η θρησκόληπτη εμμονή οδηγεί στο αναπόφευκτο. Σε συνεχείς υποχωρήσεις που επιβάλλουν οι δανειστές, ανοιγοκλείνοντας ανάλογα την κάνουλα της ρευστότητας σε ευρώ. Όταν οι κυβερνώντες δείξουν, αν δείξουν, δυσανεξία και καθυστέρηση σε κάποιο από τα σκληρά μέτρα που απαιτούν οι δανειστές, τότε κλείνει η στρόφιγγα. Και ανοίγει όταν η κυβέρνηση υποχωρήσει. Στην πραγματικότητα δεν υφίσταται διαπραγμάτευση αλλά μια κατάσταση συνεχούς ικεσίας από την πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης για τον κατά το δυνατό περιορισμό ή αναβολή επιβολής ακραίων μέτρων. Κανένα παζάρι δεν μπορεί να γίνει όταν ο ένας από τους δύο διαπραγματευόμενους εξαρτάται απόλυτα από τον άλλο. Όταν δηλ. δεν έχει εναλλακτική λύση. Κάθε φορά που οι δανειστές απειλούν ότι θα καθυστερήσουν ή δε θα καταβάλλουν τη δόση, η ελληνική πλευρά πέφτει στα γόνατα. Οι δανειστές παραγγέλλουν τη μουσική και εμείς χορεύουμε σαν τη νηστική αρκούδα. Είναι περισσότερο από σαφές ότι, αυτός ο δρόμος οδηγεί στην καταστροφή.

Τι κάνουμε

Σήμερα, ύστερα από επτά χρόνια συνεχόμενης και απέραντης φτωχοποίησης της χώρας μέσα στον «παράδεισο της ευρωζώνης», οφείλουμε επιτέλους να απαλλαγούμε από τις ανίερες, ατεκμηρίωτες, γελοίες φοβίες με τις οποίες μας βομβαρδίζει συστηματικά και σαρωτικά το κατεστημένο υπέρ του ευρώ και κατά του εθνικού νομίματος, το οποίο χρησιμοποιούν οι περισσότερες χώρες του κόσμου διεθνώς. Το κίνημα του ευρωσκεπτικισμού ενάντια στη γερμανοποίηση της Ευρώπης, επεκτείνεται σήμερα σαρωτικά. Μεγάλες χώρες όπως η Γαλλία και η Ιταλία, ακόμη και η επικριτική προς την Ελλάδα Φινλανδία, βρίσκονται στα πρόθυρα της

εξόδου από την ευρωζώνη, ενώ μόλις πρόσφατα οι Πολωνοί αρνήθηκαν κατηγορηματικά να εισέλθουν στην ευρωζώνη, για να αποφύγουν την οικονομική τους καταστροφή.

Είναι αξιοσημείωτο ότι, την δική μας επιλογή προτείνουν και οι περισσότεροι διεθνείς διαπρεπείς οικονομολόγοι και αναλυτές όλων των πολιτικών αποχρώσεων. Οι προτάσεις μας για φιλικό και συγκροτημένο Gexiit αποτελούν εφικτό στόχο που έχουμε επεξεργαστεί και τεκμηριώσει με μελέτες, δημοσιεύσεις, βιβλία, άρθρα κλπ και μπορεί να αναζητηθούν στις ιστοσελίδες μας www.drachmi5.gr και www.odosdrachmis.com, www.theodore-katsanevas.blogspot.com και ειδικότερα στο τελευταίο βιβλίο «Η μετάβαση στη δραχμή».

Η πρότασή μας για προσφυγή στο εθνικό μας νόμισμα, δεν αποτελεί ιδεοληψία ή αυτόνομο στόχο αλλά το κεντρικό μέσο για την έξοδο από την κρίση, από τη σύγχρονη ελληνική τραγωδία που δεν έχει βιώσει ποτέ στο παρελθόν ο ελληνικός λαός με το εθνικό του νόμισμα. Σήμερα αναγκαία Γιατί καλό θα είναι να θυμηθούμε πως ζούσαμε με τη δραχμή και πως ζούμε σήμερα με το ευρώ. Και να κρίνουμε με τη λογική και όχι με βάση κατευθυνόμενες, πονηρές, ατεκμηρίωτες θρησκοληψίες. Για όλους τους παραπάνω λόγους, αναγκαία είναι σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, η δημιουργία ενός Ενιαίου Αντιμνημονιακού Μετώπου, ενός νέου ΕΑΜ, με τη συμμετοχή όλων των πατριωτικών δημοκρατικών δυνάμεων, αριστερών, κεντρώων, δεξιών που συμφωνώντας σε ένα μίνιμουμ πολιτικό πρόγραμμα, θα αγωνιστούν για την απελευθέρωση της πατρίδας από την ξένη κατοχή σε μετωπική σύγκρουση με τους εδώ γνωστούς εκπροσώπους τους της ευρωφυλακής και καταστροφής της χώρας.

Δασκαλόπουλος Δημήτρης

(πρόεδρος του ΣΕΒ)

Η έξοδος από την κρίση απαιτεί νέο μοντέλο ανάπτυξης.

Χρειάζονται βαθιές αλλαγές στη νοοτροπία, στις συμπεριφορές, στις αξίες.

«Αν ο πολιτικός κόσμος έχει πράγματι συνειδητοποιήσει ότι ο καιρός του εφησυχασμού έχει περάσει. Ότι αν δεν υπάρξει στροφή στην ανάπτυξη, η Ελλάδα θα περιθωριοποιηθεί. Κι ότι μόνο ο ιδιωτικός τομέας, με επικεφαλής τη σύγχρονη επιχειρηματική τάξη, μπορεί να φέρει την ανάπτυξη, τότε θα πρέπει να υιοθετήσει μέτρα και σταθμά ώστε να σταματήσει:

- ο Η μεταφορά πόρων από την ιδιωτική οικονομία στη δημόσια και χρεών από τη δημόσια στην ιδιωτική.
- ο Η αποπληρωμή των χρεών του δημοσίου με την ταυτόχρονη δημιουργία νέων.
- ο Η φορολογία στην παραγωγή και στο κεφάλαιο αντί στο εισόδημα και στα κέρδη.
- ο Η διατήρηση ενός πολύπλοκου, διαρκώς μεταβαλλόμενου και μη ανταγωνιστικού σε σύγκριση με την Ευρώπη, φορολογικού συστήματος.
- ο Η εφαρμογή πολιτικών που αποθαρρύνουν την αποταμίευση και στηρίζουν το μοντέλο ανάπτυξης που μας έφερε στα πρόθυρα της χρεοκοπίας.»

Γιάννης Στουρνάρας

(Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος)

Ο δεκάλογος Στουρνάρα για έξοδο από την οικονομική κρίση

Θα χρειαστούν 7-8 χρόνια συνεχούς ανάπτυξης με ρυθμούς 2,5%-3% για να επιστρέψουμε στα επίπεδα του 2008

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 28/02/2016 05:45 ΤΟ ΒΗΜΑ

Αν και ο κ. Στουρνάρας θεωρεί ότι η ανακοπή της ύφεσης και η ανάκαμψη της οικονομίας είναι εφικτές από το δεύτερο εξάμηνο του 2016, ωστόσο τονίζει ότι για να οδηγηθούμε σε διατηρήσιμη ανάπτυξη απαιτείται μακροχρόνια στόχευση και προσήλωση στην εφαρμογή της νέας δανειακής σύμβασης. «Οι παράγοντες που θα καθορίσουν την επιτυχία είναι η αποδοχή και οικειοποίηση του προγράμματος, η συνέχεια και συνέπεια στην εφαρμογή των αναγκαίων δράσεων, ο διάλογος και η πολιτική και κοινωνική συναίνεση» αναφέρει και επισημαίνει ότι «κλειδί είναι η ολοκλήρωση της αξιολόγησης».

Οι προϋποθέσεις

1) Η ελληνική οικονομία «έχει μεγάλα περιθώρια να κινηθεί ανοδικά (upside) επειδή δουλεύει στο μισό του δυναμικού της».

2) Ως εκ τούτου εκτιμά ότι εφόσον ολοκληρωθεί η αξιολόγηση μπορεί το δεύτερο εξάμηνο να αναπυχθεί με θετικό ρυθμό και να βγει από την κρίση.

Ωστόσο έξοδος από την κρίση δεν σημαίνει επιστροφή στα επίπεδα διαβίωσης του 2008. Υπολογίζεται ότι θα απαιτηθούν πολλά χρόνια ανάπτυξης με υψηλούς ρυθμούς για να φθάσουμε εκεί. Όπως αναφέρεται στην έκθεση, από το 2008 έως σήμερα η ελληνική οικονομία έχει απολέσει σωρευτικά το 26% του ΑΕΠ. Για να ανακτήσει τις απώλειες θα χρειαστούν 7-8 χρόνια συνεχούς ανάπτυξης με ρυθμούς της τάξεως του 2,5%-3%.

3) Θεωρεί ότι έχει επιτευχθεί η εξισορρόπηση (rebalancing) της οικονομίας και έχουν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας.

4) «Εκτός από την αντιμετώπιση των δίδυμων ελλειμμάτων, έχει υπάρξει σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας σε όρους κόστους ανά μονάδα προϊόντος.»

Ωστόσο τονίζει ότι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας που έχει σημειωθεί «δεν έχει περάσει στις εξαγωγές» εξαιτίας των στρεβλώσεων που υπάρχουν στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων από τα capital controls και της πολιτικής αβεβαιότητας που λειτουργεί ανασταλτικά στις επενδύσεις.

Για την άρση της αβεβαιότητας θεωρεί πρωταρχικό να ολοκληρωθεί η αξιολόγηση ώστε να επιστρέψει η εμπιστοσύνη.

Πιστεύει ότι αν κλείσει η αξιολόγηση η κυβέρνηση θα χειριστεί καλύτερα το Προσφυγικό, καθώς «θα ενισχύσει τη διαπραγματευτική της θέση» και έτσι θα περιορίσει την αβεβαιότητα που προκύπτει. «Αν αποτύχουμε να συντονιστούμε με τις ευρωπαϊκές επιλογές και δεν προχωρήσουμε σύντομα στην υλοποίηση όσων έχουμε αναλάβει δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο επιβολής περιορισμών στην ελεύθερη κίνηση ανθρώπων και εμπορευμάτων.»

Τα «κόκκινα» δάνεια

«Προτεραιότητα για την αναδιάρθρωση της οικονομίας αποτελεί η ρύθμιση των επιχειρηματικών δανείων» αναφέρει. Προς την κατεύθυνση αυτή και στο πλαίσιο του νέου νόμου που προωθείται, πρόθεση του κεντρικού τραπεζιτή είναι «να δοθεί προτεραιότητα στις άδειες διαχείρισης προβληματικών δανείων από καταξιωμένα επενδυτικά κεφάλαια (private

equity funds) που είναι διατεθειμένα να αναλάβουν ρίσκο, να χρηματοδοτήσουν ελληνικές επιχειρήσεις, να επενδύσουν σε αυτές και να τις επαναφέρουν στην κερδοφορία».

Τι προτείνει

1. Ισχυροποίηση τραπεζικού συστήματος.
2. Επιτάχυνση μεταρρυθμίσεων.
3. Ιδιωτικοποιήσεις και αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας.
4. Συνέχιση δημοσιονομικής προσαρμογής.
5. Ενθάρρυνση επενδύσεων, προστασία επενδυτών.
6. Αύξηση εξαγωγών.
7. Καταπολέμηση υψηλής ανεργίας.
8. Μεταρρύθμιση στην Παιδεία.
9. Ανάσχεση της φυγής ανθρώπινου κεφαλαίου.
10. Στήριξη κοινωνικής συνοχής και καταπολέμηση φτώχειας.

26/02/2015 - Ομιλία του κ. Γιάννη Στουρνάρα στην 82^η Ετήσια Γενική Συνέλευση των Μετόχων

ΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Συμφωνία με τους εταίρους για να μην ανακοπεί η ανάκαμψη και να ενισχυθεί η ανάπτυξη

Το 2014, για πρώτη φορά μετά από έξι χρόνια μεγάλης ύφεσης, ανακόπηκε η πτώση και σημειώθηκαν θετικοί ρυθμοί μεταβολής της οικονομικής δραστηριότητας. Με βάση τα δεδομένα αυτά, σε συνδυασμό με την εξάλειψη των μεγάλων ελλειμμάτων του Δημοσίου και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, καθώς και με την πραγματοποίηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων, μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχουν πλέον βασικές προϋποθέσεις προκειμένου η ελληνική οικονομία να εξέλθει οριστικά από την κρίση και να προχωρήσει σε ταχεία ανάπτυξη στο άμεσο μέλλον.

Ωστόσο, η αισιόδοξη αυτή προοπτική σκιάζεται από μια παρατεταμένη περίοδο αβεβαιότητας που κορυφώθηκε τις τελευταίες εβδομάδες. Η απόφαση του Eurogroup της 20ής Φεβρουαρίου για την παράταση της δανειακής σύμβασης και η έγκριση των ελληνικών προτάσεων για μεταρρυθμίσεις στο Eurogroup της 24ης Φεβρουαρίου περιορίζουν την αβεβαιότητα και δίνουν στη νέα κυβέρνηση τη δυνατότητα να ολοκληρώσει μεταρρυθμίσεις που εκκρεμούν, θέτοντας παράλληλα τις δικές της προτεραιότητες. Οι αποφάσεις αυτές είναι θετικές, διότι αποτρέπουν μια ρήξη με τους εταίρους που θα είχε ανυπολόγιστες συνέπειες για την ελληνική οικονομία και όχι μόνο. Για να εκμεταλλευθούμε όμως αυτό το παράθυρο ευκαιρίας, πρέπει να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις με τους εταίρους σε πνεύμα συνεργασίας και εμπιστοσύνης για να καταλήξουμε σύντομα σε μια αμοιβαίως επωφελή τελική συμφωνία. Την κρίσιμη αυτή στιγμή απαιτείται συντεταγμένη εθνική προσπάθεια, σε στενή συνεργασία με τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς θεσμούς, για να διασφαλιστούν οι θυσίες των Ελλήνων πολιτών και να συνεχιστεί η ανασυγκρότηση της οικονομίας με στόχο τη διατηρήσιμη ανάπτυξη. Η Τράπεζα της Ελλάδος από την δική της πλευρά θα συμβάλει με όλες τις δυνάμεις της σ' αυτή την προσπάθεια.

Ανάκαμψη της οικονομίας το 2014 σε περιβάλλον αποπληθωρισμού

Το έτος 2014 σηματοδοτεί την επιστροφή της οικονομικής δραστηριότητας σε θετικούς ρυθμούς μεταβολής μετά από έξι έτη συνεχούς και βαθιάς οικονομικής κρίσης, που αποτιμώνται σε

σωρευτική υποχώρηση του ΑΕΠ πάνω από 25%. Τα δημοσιευμένα τριμηνιαία στοιχεία του ΑΕΠ δείχνουν σαφή αποκλιμάκωση της ύφεσης από το α' τρίμηνο του 2014, με αποτέλεσμα στο σύνολο του έτους να καταγράφεται θετικός ρυθμός μεγέθυνσης της τάξεως του 0,8%, για πρώτη φορά μετά το 2007. Κινητήριες δυνάμεις αυτής της εξέλιξης ήταν η αύξηση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών και η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Συγκεκριμένα, στο διάστημα Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2014:

- Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 8,4%, σε μεγάλο βαθμό λόγω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας. Οι τουριστικές υπηρεσίες και η ναυτιλία είναι βασικοί τομείς που παρουσίασαν ισχυρή επεκτατική εξαγωγική δυναμική.

- Η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 1,5%, υποστηριζόμενη από τη σταθεροποίηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος, τη μείωση του γενικού επιπέδου των τιμών, αλλά και τη μείωση της αβεβαιότητας.

Σημαντικές θετικές εξελίξεις αποτελούν επίσης η ανάκαμψη της συνολικής απασχόλησης κατά 0,3% και της μισθωτής απασχόλησης κατά 2,3%, ενώ ο αριθμός των ανέργων μειώθηκε κατά 3,3%, για πρώτη φορά μετά το 2008. Παρά ταύτα, το ποσοστό ανεργίας παραμένει υψηλό και είναι το υψηλότερο στην ΕΕ. Επιπλέον, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων συνεχίζει να αυξάνεται, με κίνδυνο να απαξιωθεί ένα μεγάλο μέρος των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού.

Το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος μειώθηκε περαιτέρω το 2014, λόγω της αύξησης της παραγωγικότητας και της μείωσης των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Η διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας παρουσιάζει ενδείξεις βελτίωσης από το 2013. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα ανέβηκε στην 81η από την 91η θέση το 2012 στο δείκτη παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum, ενώ σύμφωνα με το δείκτη «ευχέρειας του επιχειρείν» της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Ελλάδα ανέβηκε στην 61η από την 65η και 89η θέση αντιστοίχως τα δύο αμέσως προηγούμενα έτη. Ωστόσο, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η γραφειοκρατία και το συνεχώς μεταβαλλόμενο φορολογικό περιβάλλον παραμένουν πλέον τα σημαντικότερα εμπόδια στη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων.

Η υπερκάλυψη του δημοσιονομικού στόχου (όσον αφορά την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος) του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής (ΠΟΠ) κατά 1,2% του ΑΕΠ το 2013 αποτέλεσε σημαντική παρακαταθήκη, θέτοντας στέρεες βάσεις για την εκπλήρωση του δημοσιονομικού στόχου το 2014 για τρίτο συναπτό έτος. Εντούτοις, το τελικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης για το 2014 υπόκειται σε επισφάλειες, που σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τις αβεβαιότητες των τελευταίων εβδομάδων του έτους σε συνδυασμό με την οπισθοβαρή κατανομή των εσόδων. Οι αβεβαιότητες αυτές έχουν ενταθεί μετά την ολοκλήρωση της εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού του 2014, η οποία κατέγραψε σημαντικές αποκλίσεις στο σκέλος των φορολογικών εσόδων, ειδικότερα κατά το μήνα Δεκέμβριο.

Οι συνολικές επενδύσεις παραμένουν ιδιαίτερα χαμηλές, παρά την αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, αντανakλώντας τη μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων κυρίως λόγω του περιορισμού της τραπεζικής χρηματοδότησης και του υψηλού κόστους δανεισμού. Η πτώση των ιδιωτικών επενδύσεων εντοπίζεται ιδίως στις επενδύσεις σε κατοικίες, ενώ οι παραγωγικές επιχειρηματικές επενδύσεις έχουν αρχίσει να δείχνουν σημάδια ανάκαμψης. Η αναιμική αύξηση των επενδύσεων κατά 1% το γ' τρίμηνο του 2014, που παρατηρήθηκε για πρώτη φορά μετά το 2008, πιθανώς σηματοδοτεί ανάκαμψη των επενδύσεων η οποία ενδέχεται να συνεχιστεί τα επόμενα έτη.

Διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές

Οι συνθήκες στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές συνέχισαν να βελτιώνονται κατά τη διάρκεια του α΄ εξαμήνου του 2014. Σταδιακά ωστόσο, από το γ΄ τρίμηνο του 2014, η αύξηση της επενδυτικής αβεβαιότητας για τον τραπεζικό τομέα των χωρών της ζώνης του ευρώ, οι ενδείξεις εξασθένησης της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του ευρώ, καθώς και η επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας, οδήγησαν σε αύξηση της μεταβλητότητας στις ευρωπαϊκές αγορές κεφαλαίων.

Υπό αυτές τις συνθήκες και δεδομένων των δυσμενών ειδικών παραγόντων στην αποτίμηση των ελληνικών κρατικών ομολόγων (που σχετίζονταν κυρίως με αβεβαιότητες όσον αφορά τις πολιτικές εξελίξεις), οι αποδόσεις των ελληνικών κρατικών ομολόγων αυξήθηκαν σημαντικά και επέστρεψαν στα επίπεδα που είχαν παρατηρηθεί το γ΄ τρίμηνο του 2013. Οι εξελίξεις στην αγορά των ομολόγων των ελληνικών μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων ήταν επίσης αρνητικές το 2014. Κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του έτους, οι αποδόσεις των ομολόγων των ελληνικών μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων εμφάνισαν μεταβολές σε συνάφεια με εκείνες των αντίστοιχων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν καλύτερη πιστοληπτική διαβάθμιση. Όμως από τα τέλη Οκτωβρίου αποσυνδέθηκαν από τις αποδόσεις των ευρωπαϊκών εταιρικών ομολόγων και ακολούθησαν την έντονα ανοδική εξέλιξη των αποδόσεων των ελληνικών κρατικών ομολόγων.

Οι εξελίξεις στην αγορά μετοχών στην Ελλάδα ήταν επίσης αρνητικές το 2014, αν και όχι καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η υποχώρηση των τιμών των μετοχών στο Χρηματιστήριο Αθηνών ήταν σημαντική, ιδίως των τίτλων των τραπεζών, παρά την επιβεβαίωση της κεφαλαιακής τους επάρκειας στο πλαίσιο της πρόσφατης Συνολικής Αξιολόγησης από την ΕΚΤ του τραπεζικού συστήματος των χωρών-μελών της ζώνης του ευρώ.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παραμένει ισχυρό παρά τους κλυδωνισμούς

Η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης και της προ προβλέψεων κερδοφορίας, οι πρώτες ενέργειες στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης του ζητήματος των δανείων σε καθυστέρηση και η ενεργοποίηση, από τις 4 Νοεμβρίου 2014, του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (EEM) αποτέλεσαν τις βασικές εξελίξεις για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2014.

Ειδικότερα, στις αρχές του 2014 δημοσιεύθηκαν τα αποτελέσματα της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων που είχε διοργανωθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, γεγονός που διευκόλυνε (παράλληλα με την αποκλιμάκωση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων) τις τράπεζες να αντλήσουν πόρους από τις αγορές κεφαλαίων, ενώ προς τα τέλη του έτους ολοκληρώθηκε η Συνολική Αξιολόγηση της ΕΚΤ, η οποία επανεπιβεβαίωσε την επάρκεια της κεφαλαιακής βάσης των συστημικών ελληνικών τραπεζών.

Παρά τις θετικές εξελίξεις, το τραπεζικό σύστημα συνεχίζει να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, με κυριότερη την ανάγκη αντιμετώπισης των προβληματικών δανείων. Ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων διατηρήθηκε σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο (Σεπτέμβριος 2014: 34,2%, Δεκέμβριος 2013: 31,9%). Θετικές ωστόσο εξελίξεις αποτέλεσαν η αισθητή επιβράδυνση που παρατηρήθηκε στο ρυθμό δημιουργίας νέων δανείων σε καθυστέρηση και η σημαντική αύξηση του ποσοστού κάλυψης των δανείων σε καθυστέρηση από συσσωρευμένες προβλέψεις.

Τέλος, από τις 4 Νοεμβρίου 2014 ενεργοποιήθηκε ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (EEM), δηλαδή το νέο σύστημα τραπεζικής εποπτείας το οποίο αποτελείται από μία υπερεθνική αρχή, την ΕΚΤ, και τις αρμόδιες εθνικές αρχές των συμμετεχουσών χωρών. Οι φορείς αυτοί

συνεργάζονται βάσει ενιαίας δέσμης κανόνων και στο πλαίσιο των Μικτών Εποπτικών Ομάδων, οι οποίες ορίζονται για κάθε συστημική τράπεζα και στις οποίες συμμετέχουν στελέχη της ΕΚΤ και των εθνικών αρμόδιων αρχών. Η ΕΚΤ ασκεί άμεση εποπτεία σε 120 σημαντικούς τραπεζικούς ομίλους, συμπεριλαμβανομένων και των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών. Η άμεση εποπτεία θα περιλαμβάνει εξέταση των δανειοδοτικών, δανειοληπτικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων των τραπεζών και γενικότερα της συμμόρφωσής τους προς το ευρωπαϊκό και εθνικό εποπτικό δίκαιο.

Η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ της 4ης Φεβρουαρίου 2015 (για άρση της εξαίρεσης της χρεογράφων που έχει εκδώσει ή εγγυηθεί το Ελληνικό Δημόσιο από τις προϋποθέσεις ελάχιστης πιστωτικής διαβάθμισης για την αποδοχή τους ως εξασφαλίσεων κατά τις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος) δεν δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, καθώς το τραπεζικό σύστημα έχει ανασυγκροτηθεί σε νέες υγιείς βάσεις, έχει επαρκή κεφαλαιακή βάση και μπορεί να αντλήσει ρευστότητα από την Τράπεζα της Ελλάδος με το μηχανισμό της έκτακτης χρηματοδότησης (ELA), αν και με σημαντικά υψηλότερο κόστος. Η απόφαση αυτή θα επανεξεταστεί σύντομα και αναμένεται να ανακληθεί, όπως συνέβη και σε προηγούμενες ανάλογες περιπτώσεις, εφόσον υλοποιείται επιτυχώς η πρόσφατη συμφωνία της Ελλάδος με το Eurogroup και τους τρεις θεσμούς.

Θετικές προοπτικές για το 2015

Με βάση τα μέχρι σήμερα δεδομένα, εκτιμάται θετικός ρυθμός μεγέθυνσης το 2015, ενώ προβλέπεται να επιταχυνθεί το 2016. Τα βασικά στοιχεία αβεβαιότητας ως προς την προοπτική της οικονομικής δραστηριότητας μεσοπρόθεσμα εντοπίζονται στην υλοποίηση της μεταβατικής συμφωνίας με τους εταίρους μας, στην πιθανή χειροτέρευση των δημοσιονομικών συνθηκών και στη χαλάρωση στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Αν περιοριστούν οι αβεβαιότητες αυτές, η οικονομία μπορεί και αναμένεται να συνεχίσει την πορεία ανάκαμψης και το 2015. Ειδικότερα, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και η ιδιωτική κατανάλωση θα δώσουν ώθηση στην οικονομία, ενώ και η άνοδος των επιχειρηματικών επενδύσεων θα συνδράμει στην ίδια κατεύθυνση.

Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να συνεχίσουν να αποτελούν έναν από τους πυλώνες ανάπτυξης και το 2015, λόγω της αναμενόμενης βελτίωσης του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, με επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης τόσο στις αγορές της ΕΕ όσο και στις λοιπές αγορές, και της ενίσχυσης του παγκόσμιου εμπορίου. Επίσης θετικά θα συμβάλει και η περαιτέρω βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και ενδεχομένως της ανταγωνιστικότητας κόστους, σε συνδυασμό αφενός με την αποκατάσταση της ομαλής πρόσβασης των ελληνικών επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση και αφετέρου με τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος, η μείωση του γενικού επιπέδου των τιμών, αλλά και η μείωση της αβεβαιότητας, εκτιμάται ότι θα επηρεάσουν θετικά την καταναλωτική δαπάνη κατά τη διάρκεια του 2015. Συνεπώς εκτιμάται ότι η ιδιωτική κατανάλωση στο σύνολο του έτους θα αυξηθεί, συνεπικουρούμενη και από την πτώση των τιμών του πετρελαίου, η οποία αναμένεται ότι θα ενισχύσει το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των ελληνικών νοικοκυριών.

Στη θετική προοπτική των επενδύσεων εκτιμάται ότι θα συνεισφέρουν: (α) η αξιοποίηση από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις της ρευστότητας του ΕΣΠΑ και των συγχρηματοδοτήσεων και εγγυοδοσιών της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ), (β) η περαιτέρω πρόοδος

των έργων υποδομής — κυρίως στους τέσσερις μεγάλους αυτοκινητοδρόμους — αλλά και η δυναμική των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), που προσδίδουν άμεσο αναπτυξιακό αποτέλεσμα και κινητοποιούν επενδυτικούς πόρους στη βιομηχανία υλικών και στις υποστηρικτικές υπηρεσίες, (γ) το Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Σχέδιο που δρομολογείται από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΤΕπ μέσω της δημιουργίας ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων, καθώς και (δ) η εξαιρετικά διευκολυντική ενιαία νομισματική πολιτική, η οποία αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης των υγιών επιχειρήσεων. Η υλοποίηση του στόχου των 6,4 δισεκ. ευρώ του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για το 2015 θα συντελέσει επίσης στη θετική εξέλιξη των επενδύσεων.

Επιπροσθέτως, σημαντική δυναμική στο επενδυτικό κλίμα θα μπορούσε να προσδώσει και η ολοκλήρωση σημαντικών ιδιωτικοποιήσεων. Όπως έχει αναφερθεί και στο παρελθόν, οι ιδιωτικοποιήσεις εκείνες που συνιστούν ταυτόχρονα παραγωγικές ξένες άμεσες επενδύσεις μπορούν να συμβάλουν στην εισαγωγή τεχνολογίας, στον εκσυγχρονισμό και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων που ιδιωτικοποιούνται, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην ενίσχυση της εξωστρέφειας της οικονομίας, αλλά και στον περιορισμό των δανειακών αναγκών του Ελληνικού Δημοσίου και — τελικά — στη μείωση του δημόσιου χρέους μεσοπρόθεσμα.

Η ανάκαμψη είναι εύθραυστη και δεν επιτρέπεται εφησυχασμός

Όπως προαναφέρθηκε, βασικά στοιχεία αβεβαιότητας για τις προοπτικές της οικονομικής δραστηριότητας μεσοπρόθεσμα είναι η ολοκλήρωση της μεταβατικής συμφωνίας με τους εταίρους της χώρας και η χαλάρωση που παρατηρείται στα πεδία του προϋπολογισμού και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Σαφείς ενδείξεις της αβεβαιότητας παρατηρήθηκαν ήδη στους δείκτες οικονομικού κλίματος, οι οποίοι φάνηκε να χάνουν τη θετική δυναμική τους κατά τους τελευταίους μήνες του 2014 και τον Ιανουάριο του 2015, αλλά και στην εκτέλεση του προϋπολογισμού που παρουσίασε απόκλιση έναντι των στόχων το Δεκέμβριο του 2014 και τον Ιανουάριο του 2015. Ο χαμηλότερος του προσδοκώμενου ρυθμός μεγέθυνσης στην οικονομία της ζώνης του ευρώ, καθώς και οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι, αποτελούν επιπλέον δυνητικούς παράγοντες αβεβαιότητας. Αντίθετα, η περαιτέρω μείωση των τιμών του πετρελαίου, η εξαιρετικά διευκολυντική νομισματική πολιτική της ΕΚΤ που επενεργεί προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των συνθηκών χρηματοδότησης, η πιθανή ανάκαμψη των ιδιωτικών επενδύσεων μετά την εξάλειψη της οικονομικής αβεβαιότητας, καθώς επίσης και η διολίσθηση του ευρώ, προσδοκείται ότι θα έχουν θετικές συνέπειες στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα.

Υιοθέτηση εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής με έμφαση στις μεταρρυθμίσεις, για την οριστική έξοδο από την κρίση και την επίτευξη διατηρήσιμης ανάπτυξης

Η θετική πορεία των μακροοικονομικών μεγεθών το 2014 και οι αισιόδοξες προοπτικές είναι απόρροια σημαντικών αλλαγών που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια με ορατά επωφελή αποτελέσματα, αλλά και σοβαρές αρνητικές παρενέργειες. Στα επιτεύγματα περιλαμβάνονται η αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας, καθώς και η ουσιαστική εξάλειψη του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, η οποία εν μέρει αντανάκλα τη μεγάλη υποχώρηση της εγχώριας καταναλωτικής και επενδυτικής ζήτησης και εν μέρει τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Επίσης, προχώρησαν ορισμένες διαρθρωτικές αλλαγές στη λειτουργία του κράτους, έγιναν βήματα εκσυγχρονισμού του φορολογικού συστήματος και των φοροεισπρακτικών μηχανισμών και άρχισε η διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Από την άλλη πλευρά όμως, τα θετικά αποτελέσματα είχαν υψηλό κόστος για την οικονομία και την κοινωνία, σε όρους εισοδημάτων, απασχόλησης και ανθρώπινου και πάγιου κεφαλαίου.

Οι βασικές αλλαγές πρέπει να διατηρηθούν και να εμπεδωθούν, γιατί αποτελούν ακρογωνιαίό λίθο της προσδοκώμενης στροφής σε ένα νέο, εξωστρεφές αναπτυξιακό πρότυπο. Γι' αυτό πρέπει να εξαλειφθούν οι αβεβαιότητες και να αποσοβηθούν οι κίνδυνοι που θα μπορούσαν να ακυρώσουν τη μεγάλη πρόοδο που έχει επιτευχθεί και να υπονομεύσουν την ανάπτυξη. Οι μεγάλες θυσίες που κατέβαλε η ελληνική κοινωνία δεν πρέπει να πάνε χαμένες.

Σημαντικά ζητήματα που βρίσκονται σε εξέλιξη την περίοδο αυτή είναι οι συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις με τους εταίρους και η διασφάλιση συνθηκών ομαλής χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας και του τραπεζικού συστήματος.

Το κύριο στοιχείο που θα διευκολύνει την ολοκλήρωση της συμφωνίας είναι η πρόοδος στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που εκκρεμούν. Σημειωτέον ότι οι εναπομείνουσες υποχρεώσεις είναι συγκριτικά περιορισμένες και έχουν χαμηλό κόστος σε σχέση με τον τεράστιο όγκο των αλλαγών που εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια και το βαρύ τίμημα που έχει ήδη καταβάλει η ελληνική κοινωνία. Με την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων η οικονομία έχει μπροστά της μόνο οφέλη. Βεβαίως η χώρα πρέπει στη συνέχεια να εφαρμόσει δικό της πρόγραμμα περαιτέρω μεταρρυθμίσεων για να διασφαλιστούν η διατηρήσιμη ανάπτυξη και η κοινωνική ευημερία.

Αν τηρήσουμε τις δεσμεύσεις που αναλάβαμε, οι εταίροι από την πλευρά τους θα πρέπει να επαναβεβαιώσουν την απόφασή τους για ελάφρυνση του χρέους που είχε εκφραστεί ρητά στη σύνοδο του Eurogroup της 27ης Νοεμβρίου 2012. Η ελάφρυνση του χρέους με μεθόδους που είχαν επίσης προβλεφθεί σε εκείνο το Eurogroup ή και με άλλες, θα ενδυναμώσει τις αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας, υπό τον όρο βέβαια ότι η οικονομική πολιτική θα παραμείνει προσηλωμένη στη δημοσιονομική προσαρμογή, στην επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων και στις μεταρρυθμίσεις που προωθούν την παραγωγική επανεκκίνηση. Η ελάφρυνση του χρέους θα επιτρέψει τη σταδιακή μείωση των απαιτούμενων υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων που αποστερούν αναπτυξιακούς πόρους από την οικονομία. Επιπρόσθετα, η ελάφρυνση του δημόσιου χρέους που αποφασίστηκε τότε ενείχε και μία δεύτερη διάσταση: της ανταμοιβής της Ελλάδος για τη μακρά και επίπονη δημοσιονομική προσαρμογή. Η προσαρμογή αυτή είναι πλέον γεγονός.

Μια νέα συμφωνία με τους εταίρους είναι αναγκαία προϋπόθεση για να συνεχιστεί και να ισχυροποιηθεί η ανάκαμψη της οικονομίας που έχει ήδη αρχίσει. Δεν είναι όμως και ικανή από μόνη της να δώσει την αποφασιστική ώθηση που χρειάζεται. Στο μεταίχμιο που βρισκόμαστε σήμερα, απαιτείται ένα ενιαίο συνεκτικό πρόγραμμα ανάπτυξης που θα στηρίζεται στην ενίσχυση της παραγωγικής δυναμικής μέσω επενδύσεων και κυρίως μέσω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Πρώτα μέτρα άμεσης εφαρμογής που θα ανοίξουν το δρόμο προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

α. Η ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων που έχουν ξεκινήσει, η συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών και η ενίσχυση της “έξυπνης οικονομίας”. Η περαιτέρω απελευθέρωση επαγγελματιών, καθώς και εκείνων των αγορών αγαθών και υπηρεσιών που, σύμφωνα και με τις προτάσεις του ΟΟΣΑ, παρουσιάζουν σχετική υστέρηση στην ένταση του ανταγωνισμού, θα πρέπει να προωθηθεί με ταχύτερους ρυθμούς. Η στρατηγική των ιδιωτικοποιήσεων καλείται να θέσει ως προτεραιότητα την επιτάχυνση εκείνων των υφιστάμενων διαδικασιών που μπορούν, όπως προαναφέρθηκε, να συμβάλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των ιδιωτικοποιούμενων επιχειρήσεων, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την ενίσχυση της εξωστρέφειας της οικονομίας και – τελικά – στη μείωση του δημόσιου χρέους. Παράλληλα πρέπει να αξιοποιηθούν οι διαθέσιμοι ευρωπαϊκοί πόροι (ΕΣΠΑ, Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Σχέδιο) ως κινητήριοι μοχλοί για την προώθηση της

γνώσης και της καινοτομίας και την αξιοποίηση των συγκριτικών μας πλεονεκτημάτων σε τομείς της «έξυπνης οικονομίας», περιλαμβανομένου του τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας.

β. Η διασφάλιση των δημοσιονομικών επιτευγμάτων. Τα δημοσιονομικά επιτεύγματα θα πρέπει να διασφαλιστούν και να εδραιωθούν. Η προσπάθεια οφείλει να επικεντρωθεί στις διαρθρωτικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της αυτοτέλειας και της αποτελεσματικότητας της φορολογικής διοίκησης, με στόχο την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής. Κεντρικοί πυλώνες αυτής της προσπάθειας θα πρέπει να είναι η εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών φορολογικού ελέγχου βάσει συστημάτων ανάλυσης κινδύνου και η ενεργοποίηση του περιουσιολογίου.

γ. Η επανεξέταση του καθεστώτος των φοροαπαλλαγών και άλλων ευνοϊκών ρυθμίσεων. Παράλληλα, θα πρέπει να επανεξεταστεί το καθεστώς των φοροαπαλλαγών και άλλων ευνοϊκών φορολογικών ρυθμίσεων, περιλαμβανομένων των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ. Από τώρα θα μπορούν να εξεταστούν, να κοστολογηθούν και να αρχίσουν να αίρονται οι ποικίλες εξαιρέσεις από τις γενικές φορολογικές διατάξεις, εκτός αν αφορούν: (α) κοινωνικές ομάδες που πλήττονται έντονα από την κρίση ή βρίσκονται σε συνθήκες φτώχειας και (β) αναπτυξιακά κίνητρα, η συμβολή των οποίων στην οικονομική ανάπτυξη είναι μείζονος σημασίας.

δ. Η μείωση των φορολογικών συντελεστών και η επανεξέταση της αποδοτικότητας των δημόσιων δαπανών. Στο βαθμό που υλοποιείται το προηγούμενο μέτρο, μπορούν να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές, τόσο της άμεσης όσο και της έμμεσης φορολογίας, με θετικές επιδράσεις στην ανάπτυξη, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η διατηρησιμότητα των δημοσιονομικών μεγεθών. Στο σκέλος των δαπανών, θα πρέπει να συνεχιστεί η προσπάθεια για αποτελεσματικότερη στόχευση των κοινωνικών παροχών, ενώ θα πρέπει να επανεξεταστούν οι υφιστάμενες εξαιρέσεις από τις γενικές διατάξεις του συνταξιοδοτικού συστήματος. Η ενίσχυση του οικονομικού πλαισίου λειτουργίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλει να ολοκληρωθεί, με στόχο την αποτροπή της συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων οφειλών, ενώ θα πρέπει να αξιοποιηθεί και να ενισχυθεί το πρόσφατα θεσπισμένο Ανεξάρτητο Δημοσιονομικό Συμβούλιο.

ε. Η αποτελεσματικότερη λειτουργία του κράτους. Θα πρέπει να προωθηθούν οι λοιπές μεταρρυθμίσεις που αφορούν κυρίως τη λειτουργική αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα, καθώς και την ενίσχυση της διαφάνειας και την εξασφάλιση της ισονομίας. Σε αυτή την κατεύθυνση, θα πρέπει να συνεχιστεί η προσπάθεια ώστε να γενικευθεί η χρήση αυτοματοποιημένων και απρόσωπων διαδικασιών κατά την επικοινωνία και τις συναλλαγές των πολιτών και των επιχειρήσεων με το Δημόσιο, ως ανάχωμα στα φαινόμενα διαφθοράς. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να προχωρήσει η ολοκλήρωση στοιχειωδών προαπαιτούμενων όπως το κτηματολόγιο, αλλά και η προσπάθεια άρσης των χρόνιων αγκυλώσεων στη λειτουργία και την ταχύτητα απονομής της δικαιοσύνης. Βασική προϋπόθεση για την ενίσχυση της λειτουργίας του κράτους είναι η αποτελεσματική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η εδραίωση ενός διαφανούς πλαισίου αξιολόγησης και επιβράβευσης της παραγωγικότητας και του επαγγελματικού ήθους.

στ. Η ενίσχυση των ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας και μείωση του αριθμού των ανέργων. Η απορρόφηση των ανέργων αναμένεται ότι θα είναι μια σταδιακή διαδικασία που θα απαιτήσει χρόνο, δεδομένου και του τρέχοντος βαθμού υποαπασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Στην αποκλιμάκωση της ανεργίας — και ιδιαίτερα της ανεργίας των νέων και των μακροχρόνια ανέργων — και τη σταδιακή ανάκαμψη του ποσοστού απασχόλησης θα συμβάλουν, πέρα από την ανάπτυξη, και οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, καθώς τίθενται σταδιακά σε εφαρμογή προγράμματα και δράσεις που χρηματοδοτούνται με πόρους που έγιναν διαθέσιμοι από το ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020. Σημαντικό ρόλο στη μείωση της ανεργίας και

στην αντιμετώπιση της διαρθρωτικής της διάστασης θα έχουν δράσεις για προώθηση της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα, προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης κ.λπ. Ωστόσο, η ενίσχυση των πολιτικών αυτών θα πρέπει να συνδυαστεί με έλεγχο και αξιολόγηση της αποδοτικότητάς τους, καθώς και με την καταπολέμηση της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας.

ζ. Η αποτελεσματική διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση. Η αποτελεσματική διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση θα έχει θετικές και αλυσιδωτές επιδράσεις στην πιστοδότηση της υγιούς επιχειρηματικότητας, καθώς η δυνατότητα των τραπεζών να χορηγήσουν νέες πιστώσεις είναι αλληλένδετη με την ομαλή και έγκαιρη εξόφληση των υφιστάμενων δανείων. Το μοντέλο διαχείρισης που θα επιλεγεί πρέπει: (α) να μη δημιουργεί κίνητρα για αθέτηση οφειλών στους δανειολήπτες που έχουν δυνατότητα να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους και (β) να συνεισφέρει στην εξεύρεση της καταλληλότερης, κατά περίπτωση, λύσης και, εφόσον είναι δυνατόν, στην ελάφρυνση των δανειοληπτών που αποδεδειγμένα βρίσκονται σε πρόσκαιρη δυσχέρεια αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους. Βεβαίως, πέρα από την αποτελεσματική διαχείριση, σημαντικό παράγοντα για τη βελτίωση του ποσοστού είσπραξης των απαιτήσεων από τα δάνεια σε καθυστέρηση θα αποτελέσει και η παγίωση θετικών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης. Η εξέλιξη αυτή θα δημιουργήσει μια αυτοτροφοδοτούμενη διαδικασία μείωσης των προβληματικών δανείων καθώς θα βελτιώνονται οι δυνατότητες αποπληρωμής από νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

η. Η εξασφάλιση ομαλής χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας. Η δυνατότητα του τραπεζικού συστήματος να χρηματοδοτήσει την πραγματική οικονομία εξαρτάται όχι μόνο από την κεφαλαιακή επάρκεια, αλλά και από τη ρευστότητά του. Οι τράπεζες, μετά τις πρόσφατες αυξήσεις κεφαλαίων, έχουν επαρκή κεφαλαιακή βάση, αλλά οι πιέσεις που δέχεται η ρευστότητά τους — ιδίως κατά τους τελευταίους μήνες — παραμένουν έντονες. Το υπόλοιπο των καταθέσεων είναι σήμερα σημαντικά μικρότερο σε σχέση με αυτό που υπήρχε πριν από την εκδήλωση της κρίσης, ενώ οι τράπεζες δεν έχουν ακόμη πρόσβαση στις αγορές χρήματος. Κατόπιν της τελευταίας απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ (4 Φεβρουαρίου 2015) για αποκλεισμό από τις αποδεκτές εξασφαλίσεις των τίτλων που έχει εκδώσει ή εγγυηθεί το Ελληνικό Δημόσιο, η αξία των τίτλων στο χαρτοφυλάκιο των ελληνικών τραπεζών που είναι αποδεκτοί για χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα έχει περιοριστεί σημαντικά. Οι τράπεζες μπορούν να αντλήσουν χρηματοδότηση μέσω του έκτακτου μηχανισμού της Τράπεζας της Ελλάδος (ELA), πράγμα που, με βάση τους κανόνες του Ευρωσυστήματος, αναγκαστικά συνεπάγεται σημαντικά υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης. Γι' αυτό πρέπει σύντομα να υλοποιηθεί η πρόσφατη συμφωνία με το Eurogroup και τους τρεις θεσμούς, ώστε να ανακληθεί η απόφαση αυτή.

Τα τελευταία χρόνια διανύσαμε ένα δύσβατο δρόμο με υψηλό κόστος για όλη την ελληνική κοινωνία. Αν αντιμετωπίσουμε τις σχετικά περιορισμένες εκκρεμότητες προκειμένου να κλείσει η πρώτη φάση της προσπάθειας που άρχισε το 2010 και να μπορέσουμε να μπούμε σε μια νέα φάση, τότε οι αναπτυξιακές δυνατότητες της οικονομίας θα ενισχυθούν σημαντικά. Η ταχεία ανάπτυξη θα επιτρέψει να εφαρμοστούν πιο αποτελεσματικές πολιτικές για την αποκατάσταση της κοινωνικής συνοχής που έχει πληγεί, με κύριους στόχους τη μείωση της ανεργίας και τη διόρθωση των ανισοτήτων στην κατανομή του κόστους της προσαρμογής. Προϋπόθεση όμως για να συμβεί αυτό είναι να παραμείνουμε προσηλωμένοι στην ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας και να υλοποιήσουμε το συντομότερο δυνατόν την πρόσφατα συναφθείσα συμφωνία.